

TARTU ÜLIKOOL
HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT

Helena Brit Rosenberg

ISURI JA SETO KEELE **ISE*-DESKRIPTIIVVERBIDE
SEMANTILINE ÜHISOSA

Bakalaureusetöö

Juhendaja PhD Eva Saar

TARTU 2026

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen käesoleva lõputöö ise kirjutanud ning toonud korrektselt välja teiste autorite panuse. Töö on kirjutatud, lähtudes Tartu Ülikooli humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna lõputööde nõuetest, ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega, sealhulgas on järgitud teaduseetika põhimõtteid.

Helena Brit Rosenberg

Lühikokkuvõte

Käesoleva töö eesmärgiks oli uurida isuri ja seto keele **isE*-deskriptiivverbe, keskendudes nende tüvede häälikulise koosseisu vastavusele, semantilisele ühisosale ja võimalikule vastastikusele arusaadavusele. Materjalina kasutati 110 isuri **isE*-deskriptiivverbi, mis koguti Ruben Erik Nirvi sõnaraamatust „Inkeröismurteiden sanakirja“ (1971), millele otsiti vasteid seto keelest. Eesmärk oli selgitada, millisel määral kattuvad kahe keele deskriptiivverbid tüve ja tähenduse poolest ning kas nende vahel leidub selliseid ühiseid jooni, mis võiksid viidata kunagisele läänemeresoome keelte kontinumile Peipsi–tagusel alal.

Töö tulemusel selgus, et analüüsitud 110 verbist 45 (40,9%) puhul kattus tüvi täielikult ning 17 (15,4%) juhul osaliselt, seega tuvastati sama või sarnane seto vaste kokku 62 verbil (56,3%). Lisaks leiti, et 47 (42,7%) verbipaari puhul ühtisid nii deskriptiivverbi tähendus kui ka tüüpilised subjektid ja 8 juhul olid tähendused osaliselt sarnased. Sarnasus väljendus sageli ka samades kasutuskontekstides, eeskätt inimese, loomade, esemete ja vedelike tekitatud häälte ning liikumisviiside kirjeldamisel. Samuti selgus analüüsi käigus, et mitmete ühise tüve ja tähendusega isuri-seto deskriptiivverbi puhul puudus eesti vaste või selle tähendus erines eesti keele omast. Kokkuvõtvalt näitasid töö tulemused, et isuri ja seto **isE*-deskriptiivverbidel on häälikuline ja semantiline kattuvus, mis viitab, et kahe keele deskriptiivsel sõnavaral mitmeid ühisjooni, mis võiks peegeldada läänemeresoome keelte varasemat ühist pärandit.

Võtmesõnad: deskriptiivverbid, onomatopöa, isuri keel, seto keel, läänemeresoome keeled

Sisukord

Sissejuhatus.....	6
1. Isuri ja seto keel läänemeresoome keeltena	8
1.1. Isuri keele taustast.....	8
1.2. Seto keele taustast	10
1.3. Isuri ja seto keele sarnasustest	11
2. Onomatopoeetilis-deskriptiivne sõnavara.....	12
2.1. Deskriptiivsõnade eripärad	13
2.2. Deskriptiivverbid	14
2.3. Isuri ja seto keele *isE-verbid.....	15
3. Isuri ja seto deskriptiivverbide sarnasuste tuvastamine	17
3.1. Tööprotsess isuri keelega.....	17
3.2. Tööprotsess seto keelega.....	19
3.3. Tööprotsess eesti keelega.....	19
3.4. Tabeli väärtused	20
3.4.1. Tüvede hindamine.....	20
3.4.2. Tähenduste hindamine	21
3.4.3. Semantiliste rühmade määramine	22
4. Tulemused.....	24
4.1. Isuri ja seto deskriptiivtüvede lähivaade.....	24
4.2. Isuri ja seto deskriptiivverbide tähendusväljad.....	27
4.3. Isuri ja seto samatähenduslike *isE-verbide võrdlus eesti keelega	28
4.4. Isuri ja seto *isE-verbide subjektid ja semantilised põhitüübid.....	29
4.4.1 Kattuva tähendusega deskriptiivverbide semantilised tüübid.....	29
4.4.2. Sarnase tähendusväljaga deskriptiivverbide semantilised grupid.....	31
4.5. Järeldused.....	32

Kokkuvõte.....	34
Kirjandus.....	35
Lühendid ja märgendid	38
The semantic overlap of * <i>isE</i> -descriptive verbs in Ingrian and Seto South Estonian. Summary. 39	
Lisa 1. Isuri ja seto deskriptiivverbide tabel	41
Lisa 2. Subjektide semantilised põhitüübid	53

Sissejuhatus

Selles töös uuritakse **isE*-deskriptiivverbe isuri ja seto keeles. Täpsemaks eesmärgiks on uurida isuri ja seto deskriptiivtüvede vastavust ja võimalikku vastastikust arusaadavust mõlemas keeles. Lähtutakse eeldusest, et deskriptiivverbid ei ole ka lähisugulaskeeltes sageli vastastikku arusaadavad (Heinsoo ja Saar 2015).

Eesmärk on uurida **isE*-verbide semantilist ühisosa, mis võimaldaks otsida kinnitust oletusele, et isuri ja seto keeleala vahel Peipsist idapool on ehk samuti kunagi kõneldud mingit läänemeresoome keelt, mis on olnud kahe keeleala ühendus- või vahenduslüliks (vt Saar 2019: 63). Ühise deskriptiivsõnavara olemasolu aitaks tõendada Peipsi-taguse kunagise läänemeresoome keelte kontiinumi olemasolu.

Peipsist idapool olnud läänemeresoome hõimude kohta ei ole palju teavet. Nende tundmatute soomeugrilaste järgi on otsitud toponüümide uurimise kaudu (vt nt Rahkonen 2011; Kiristaja 2025). Veel enam, lõunaeeesti keel, mis lahknes algkeelest arvatavasti kõige varem, ning isuri keel, mida peetakse üheks nooremaks algläänemeresoome keelest eraldunud keeleks, ei ole teadaolevalt olnud teineteisega otseses kontaktis. Siiski on neis mitmeid keelelisi ühisjooni, millest üht osa võib pidada arhailisemateks (nt mitmuse omastava moodustamine topelttunnusega) ning teist sarnasteks (ühis)uuendusteks (nt astme- ja pikendusvaheldusmallid) (Saar 2019).

Siinses töös analüüsitakse deskriptiivverbe, mis moodustavad produktiivse verbikategooria. Inimese tunnetuse ning ümbritseva keskkonna poolt motiveeritud deskriptiivverbid võiksid olla lähisugulaskeelte vahel ühiselt mõistetavad. Sellegipoolest on Heinike Heinsoo välitöödel vadjalaste, soomlaste ning eestlastega täheldanud vastupidist (Heinsoo 2004). Läänemeresoome keeltes on üks produktiivsemaid tuletusliiteid **-isE*. Näiteks eesti keeles *raha kõliseb* ning isuri keeles *rahat trälizööd* või *trilizööd* (Heinsoo ja Saar 2015: 69). Need näited ilmestavad, kui erinevalt võivad lähedased keeled luua deskriptiivsõnavara ja tajuda häälikusümbolismi.

Uurimistöös üritatakse leida vastused küsimustele:

1. Kui paljudel isuri **isE*-deskriptiivverbidel on olemas seto vaste?
2. Kas samadel või sarnastel tüvedel on semantiline ühisosa ning milles väljendub sarnasus, kas neid kasutatakse samas kontekstis (kollokatsioonid, sama või sarnane subjekt)?
3. Kas ja kui palju on isuri ja seto keeles ühiseid **isE*-deskriptiivverbe, mis puuduvad eesti keeles või mille tähendus on eesti keele omast erinev?

Kahe keele ühisosa otsitakse deskriptiivverbide näitel ning seejuures ollakse valmis tõdemuseks, et ka negatiivne tulemus on tulemus.

Lähtekeeleks on töös isuri keel, kuna selle keelematerjal on piiratum, alusmaterjaliks olevad 110 isurikeelset deskriptiivverbi on kogutud Ruben Erik Nirvi isuri keele sõnaraamatust „Inkeröismurteiden sanakirja“ (1971), milleni juhatas hõlpsasti Raimo Jussila „Inkeröismurteiden käänteissanasto“ (1986).

Käesolev bakalaureusetöö koosneb neljast osast, millest esimene peatükk keskendub lühidalt isuri ja seto keele taustale, teine peatükk aga deskriptiivsõnade ja -verbide tutvustamisele. Kolmandas peatükis kirjeldatakse töös kasutatavaid materjale ning **isE*-verbide sarnasuste tuvastamist. Määratakse kriteeriumid, mille alusel andmeid analüüsitakse. Neljas ehk viimane peatükk on pühendatud tulemuste ja järelduste esitamisele.

1. Isuri ja seto keel läänemeresoome keeltena

Läänemeresoome algkodu, algläänemeresoome keele lähtepunkt on viimaste teooriate kohaselt võinud paikneda Soome lahe lõunaosas, Eesti- ja Ingerimaal. Algkeele kujunemist paigutatakse vahemikku 500 eKr kuni 1000 pKr – seejuures usutakse, et praeguse Soome sisemaa-aladel võis suurem lahknemine toimuda alles 5. sajandist pKr. 20. sajandi lõpust on keeleteadlaste seas hakatud enam toetama seisukohta, et läänemeresoome keeled arenesid välja pikajalise murdekontiinumi hargnemise tulemusena. (Laakso 2022: 240–241)

Esimesteks algkeelest eraldujateks peetakse Johanna Laakso sõnul muistseid lõunaeesti ja liivi hõimukeeli. Seega eraldus muistne lõunaeesti keel tõenäoliselt enne seda, kui olid lõplikult välja kujunenud teised (põhja)läänemeresoome keeled (Laakso 2022). Arvatavasti hakkasidki esimese aastatuhande teises pooles eristuma lõunaeesti muinasmurded, lõunaeesti idamurdest kujunes omakorda seto keel (Hagu & Pajusalu 2021).

Ilmselt 9.–11. sajandil räägiti Laadoga järvest lõunapool muinaskarjala keelt (Sarhimaa 2022: 267). Arvo Laanest kirjutab, et muinaskarjala keel on olnud ühine algkeel soome keele idamurretele, karjala keele pärismurdele ja isuri keelele. Isuri põhimurded pidid tema sõnul kujunema hiljemalt 17. sajandil (Laanest 1986: 4–5).

1.1. Isuri keele taustast

Läänemeresoome põhjarühma keelte hulka kuuluvat isuri keelt on traditsiooniliselt kõneldud Ingerimaal, kus see jagunes ajalooliselt neljaks peamiseks murderühmaks. Kolm neist on paiknenud Soome lahe idaosa lõunarannikul: Alam-Lauga murre Lauga jõe suudme ümbruses ja Kurkola poolsaarel (tänapäeva Venemaa Leningradi oblasti Kingissepa rajoonis), Soikkola murre Soikkola poolsaarel ning Hevaha murre samanimelise jõe ümbruses. Oredeži jõe ülemjooksu alas kõneldud Oredeži murre asus teistest lõunapool, sadakond kilomeetrit eemal. Isuri keelt on kõneldud ka praeguse Peterburi linna territooriumil ning Põhja-Ingerimaa Lempaala ja Vuole kihelkondadest. (Saar 2025: 272)

Tegemist on veel 19. sajandi keskpaiku ligi 18 500 pealise kõnelejaskonnaga, ent tänaseks äärmiselt ohustatud staatusega keelega, mille Hevaha ja Oredeži murded hääbusid juba 20. sajandi teisel poolel ning mille viimaseid eakaid rääkijaid võib leiduda veel peamiselt vaid Soikkola poolsaarel (Markus & Rozhanskiy 2022; Saar 2025: 272).

Keelekontakte on isuritel olnud mitmeid ning üheks selliseks kontaktide tuumikalaks on olnud just Alam–Lauga piirkond. Arvo Laanest on seda iseloomustanud kui isuri, vadjä ja soome murrete keeleliidu ala (Laanest 1986: 147). Soikkola murre kui ka kõige paremini dokumenteeritud isuri keele variant on olnud aluseks esimestele isurikeelsetele raamatutele (Fennougria). Kuna Soikkola murdel põhinev kirjakeel osutus Alam–Lauga murde kõnelejatele raskesti arusaadavaks, avaldas keeleteadur Väinö Junos 1936. aastal täiendatud õpiku „Ižoran keelen grammatikka“, sooviga muuta kirjakeel laiemale isurikeelsele kogukonnale paremini mõistetavaks (Laanest 1975: 41).

Tänapäevast kõikehõlmavat isuri keele grammatikat ei ole seni avaldatud, kuid kirjeldusi ning uurimistöid selles valdkonnas on teinud näiteks Paul Ariste (1956, 1960) ja Arvo Laanest (1966, 1978, 1997).

Nüüdisajal on isuri keele uurimisse andnud olulise panuse Elena Markus ja Fedor Rozhanskiy, kes on kogutud materjali põhjal avaldanud digitaalse isuri andmebaasi „Ingridict“ (2019), ning Eva Saar detailse „Isuri keele Soikkola murde sõnamuutmissüsteemiga“ (2017). (Markus & Rozhanskiy 2022; Fennougria)

Isuri keel, nagu paljud läänemeresoome keeled, on mitmekesise sõnamuutmissüsteemiga. Üheks huvipakkuvaks tunnuseks isuri keeles on obliikvakäänetes *i*-mitmuse kõrval *loi/löi*-mitmus (nt is *kodi-loi-z* ‘maja-PL-INE’). Selle liitumine tüvele ei ole alati läbinähtav ning sõltub muuseas tüve silpide arvust kui ka eelviimasest ja viimasest vokaalist (Markus & Rozhanskiy 2022: 314; Laanest 1986: 106; Saar 2017: 70–74)

Verbidel on mitmeid grammatilisi kategooriaid. Isuri finiiitsetes verbivormides on eristatav tegumood, aeg, isik, kõneviis, arv ning kõneliik. Verbide pööramisel, sarnaselt eesti keelele, järgnevad tüvele tegumoe, aja- ja kõneviisimarkerid ning seejärel isikulõpp ja arv (Saar 2017: 67). Ajavormidest eristatakse preesensit, imperfekti, perfekti ja pluperfekti. Kõneviisidest on kasutusel indikatiiv, konditsionaal ja imperatiiv, potentsiaal (võimalikkuse kõneviis) on tänaseks taandunud, ning keeles eristatakse kolme isikut nii ainsuses kui ka mitmuses, ka eitusverb pöördub isikus ja arvus (nt *emmä* ‘me ei’). (Markus & Rozhanskiy 2022; Laanest 1986; Saar 2017)

1.2. Seto keele taustast

Läänemeresoome lõunarühma, täpsemalt lõunaeeesti keelerühma esindaja selles töös on seto keel, mida on ajalooliselt räägitud Setomaal, Eesti ja Venemaa piirialal. Nendel aladel elab pea 2000 ning Eestis üldisemalt 15 000–20 000 setot. Kõige hilisema rahvaloenduse järgi Venemaal võiks setode arv seal ulatuda 200-ni. (Fennougria)

Kuigi võro ja seto on teineteisele lähedased keeled ühises murderühmas ning grammatilised erinevused ei ole suured, on iseärasused siiski märgatavad nii häälduses kui ka sõnavaras. Kultuuriliselt eristuvad setod naabruses elavatest võrokestest eelkõige usulise kuuluvuse poolest: setod kuuluvad traditsiooniliselt õigeusu kultuuriruumi, samas kui võrokesed on ajalooliselt olnud luteriusulised (Pajusalu 2022).

Seto keeles on eristatavad kolm peamist murret: põhja-, lõuna- (lääne) ja idasetot. Viimast neist peetakse ehk kõige arhailisemaks, see on säilitanud rohkem vanu lõunaeeesti ja idaläänemeresoome keelejooni (Pajusalu 2022: 379). Ülo Toomsalu on nentunud, et murrete vahelisi erisusi arvestades võiks rääkida hoopiski Värskä ja Petseri murrakutest (Toomsalu 1995: 11).

Seto kirjakeel on kujunenud koos võru kirjakeele arendamisega. 1995. aastal lepiti Eesti Keele Instituudis Võru Instituudiga kokku võro ja seto ühises kirjaviisis – *vahtsõnõ kiräviis* 'uus kirjaviis' (Iva 2007). Sellest hoolimata puudub seto kirjakeelel tänaseni täielikult ühtlustatud norm. Kirjakeeles esineb varieerumist, sest autorid lähtuvad sageli oma kodumurdest ning erinevatest keelelistest eeskujudest.

Nagu isuri (ja eesti) keeleski, käänduvad seto nimisõnad nii arvus kui käändes. Verbidel eristatakse kolme isikut ainsuses ja mitmuses. Seejuures on silmapaistev nendevaheline esimese isiku sümmeetria (nt PR1SG *ma saa* 'ma saan' ja PR1PL *miq saa ~ saa-miq* 'me saame'). (Pajusalu 2022: 372)

Ajavormidest kasutatakse samuti preesensit, imperfekti, perfekti ja pluperfekti ning kõneviisidest on seto keeles kasutusel indikatiiv, konditsionaal, imperatiiv, jussiiv ning kvotatiiv. Seto eitusabiverb ei pöördu isikus. Küll aga muutub eitusverb olevikus (*ei(q) ~ õi(q)*) ja minevikus (*es ~ õs*). Samuti esineb eituspartikkel sageli põhiverbi järel (*õiq tulõ ~ tulõ-õiq* 'ei tule'). (Hagu & Pajusalu 2021)

Balti ja slaavi rahvaste pikaajaliste naabritena on setod enda keelde talletanud sõnu, mille vasteid võib leida ainult idapooletes soome-ugri keeltes, näiteks *tsura* 'noormees' (ersa keeles *tšora*), või mis on laenatud otse muinasvene keelest, näiteks *luits* 'lusikas'. (Hagu & Pajusalu 2021: 10)

1.3. Isuri ja seto keele sarnasustest

Isuri ja seto keele vahelised sarnasused tunduvad esmapilgul minimaalsed, võttes arvesse nende liigitumist üks läänemeresoome põhja- ja teine lõunarühma. Sellele vaatamata on Eva Saar toonud välja oma artiklis (2019) mitmeid silmatorkavaid ühisjooni isuri ja lõunaeesti keele vahel, kuhu kuulub ka seto keel.

Vokalisti uurides selgub, et keelte ühisteguriks on korrapärane vokaalharmoonia. Lõunaeestile omast õ-harmooniat ei leidu küll vokaali õ puudumise tõttu isuri keelest. Viimases on aga palju rohkem esil ö-harmoonia. Samuti märgib Saar, et mõlemas keeles on esisilbi pikad vokaalid säilinud ühtlastena, näiteks isS *soo* ~ *suu*, *maa* ja eL *suu*, *maa* (vrd krj *suo*, *moa* ~ *mua*). (Saar 2019: 63)

Sarnasused ilmnevad ka kvantiteedisuhetes: isuri ja lõunaeesti (k.a seto) keeles eristatakse kolme erinevat konsonandikestust ning nende pikkuste vaheldumine sõnavormides on mõlemas keeles märkimisväärselt sarnane. Ka astmevahelduslik nõrgenemine ning pikendusvahelduslik gemineerumine on leitavad mõlemast keelest ja esinevad paradigmades sarnases rütmis. Sealhulgas esineb ka *h*-geminaati. (Saar 2019: 63–68)

Viimase artiklis mainitud huvitava arhailise joonena toob siinkirjutaja välja isuri ja seto keeles säilinud omaduse, kus tuletusliited *-ne* ja *-tse* on vokaaltüvelistes verbivormides nähtavad, kuid puuduvad konsonanttüvelistes vormides, näiteks *da*-infinitiivvormides (Saar 2019: 70).

Töö eesmärkide seisukohast on artiklist valitud sarnasused (vt veel Saar 2019) kaalukad ning viitavad võimalusele leida ühisjooni ka teistelt keeletasanditelt. Peatükis „Isuri ja seto keele **isE*-verbid“ räägitakse lähemalt töö fookuses oleva muuttüübi põhiolemusest, ent juba saab lisada sarnasuste nimekirja ka **isE*-verbide kahetüvelisuse mõlemas keeles ning *tʃ*-algulised deskriptiivverbid (millele eesti keeles vastavad sageli *s*-algulised ning vadja keeles *š*-algulised, nt vadja *šolisa* 'soliseda' (VOT)) ning neis esineva sõnaalgulise afrikaadi palatalisatsiooni.

2. Onomatopoeetilis-deskriptiivne sõnavara

Olles tuntavalt sünonüümsed, ei ole onomatopoeetilised ja deskriptiivsed sõnad täielikult kattuvad mõisted. Kuigi onomatopoeetilisi sõnu peetakse ehk deskriptiivsete sõnade alaliigiks (Heinsoo 2004: 129), eristab onomatopoeetilisi ja deskriptiivseid sõnu peamiselt see, et esimesed põhinevad just heliaistingul ning imiteerivad kuuldut, näiteks *sull-sull* (vesi suliseb). Deskriptiivsed sõnad aga annavad edasi ka mittekuuldelisel aistingul põhinevat, näiteks kõnelemis- või liikumisviisi (Heinsoo ja Saar 2015: 55–56).

Mõlemal juhul on tegemist häälikuliselt motiveeritud sõnadega, mis aitavad väljendada looduses ja loomulikult esinevaid helisid, samuti kõneleja aistinguid või tundeid. Tuntav nähtus tekitab kogejas hetkelise reaktsiooni (ing *affect*), mida seejärel soovitakse väljendada. Selliseid sõnu luuakse sageli intuiitiivselt, kasutades selleks konkreetset heli matkivat või tajumuljet jäljendavat foneemilist struktuuri. (Heinsoo 2004: 129; Heinsoo ja Saar 2015: 55; VISK).

Mart Mäger on juhtinud tähelepanu asjaolule, et inimene seostab helikvaliteeti häälikutega, mis seda (heli) kõige täpsemini võimaldaksid väljendada (1959). Artiklis toob ta näite lõokese lõõritamisest ning märgib „/.../ sest õ märgib ju peamiselt müralisi ja tumedaid hääli“ (Mäger 1959: 523). Lõokese hääl peaks kõigi eelduste kohaselt olema siis liiritamine, sest linnu tekitatud hele laul seostuks rohkem kõrgema *i*-ga. Saab oletada, et tegemist on tajutava assonantsiga, kus *õ* vastab *õ*-le. See on aga ainult oletus mõistmaks helisümboolika rolli inimese elus. (Mäger 1959)

Kirjeldustele põhinedes võiks seega nimetada onomatopoeetilisi ning deskriptiivseid sõnu ka jäljendus-, imitatiiv- kui ka tundesõnadeks, ent katustermin *ekspressiivsõnavara* (ing *expressive vocabulary*), mida kasutavad ka Heinsoo ja Saar oma artiklis (2015) soome keeleteadlaste eeskujul, võiks olla kõikehõlmav nimetus sellele rühmale.

2.1. Deskriptiivsõnade eripärad

Ekspressiivset sõnavara, mida kasutatakse üle läänemeresoome areaali, peetakse vanaks sõnavarakihiks, kuigi täpset vanust ega algushetke ei ole võimalik suure häälikulise varieerumise tõttu määratleda. Tegureid, mis on mõjutanud tüvede kujunemist, on mitmeid: keeles on võinud toimuda sõnavara iseseisev kujunemine, kadumine ning taasilmumine, ent ka kontaktid ja laenamised on olnud mõjuvad faktorid (Heinsoo 2004: 129; Heinsoo ja Saar 2015: 57; Häkkinen 1990: 12). Eino Kopose sõnul on ekspressiivsõnavara avatud paljudele erinevatele tuletustüüpidele. Samas iseloomustab sellist sõnavara lühiealisus – sõnad kaotavad ajas oma algse tähenduse või haihtuvad keelest täielikult (Koponen 1998).

Deskriptiivne sõnavara, ulatudes küll ammustesse aegadesse, ei ole alati sugulaskeelte vahel ühiselt mõistetav. Heinsoo ja Saar (2015: 57) toovad välja, et kuigi elusate subjektide poolt loodud helid on tavaliselt keelte vahel sarnased, ei saa sama väita elutute heliallikate tekitatud häälte kohta. Heinike Heinsoo on täheldanud välitöödel Vadjamaal ning töötades eestlaste ja soomlastega (vt Heinsoo 2004), et deskriptiivverbidega väljendatav tegevus ja seega ka lause subjekt võivad keeliti erineda. Näiteks soomekeelse *säristä* subjektideks on *raadio* või *inimhää*, eesti keeles tähendab see hoopis midagi, mis krigiseb või käriseb (SES²). Samuti võib ühes keeles esinevale deskriptiivtüvele teises keeles vaste puududa.

Keeleuurija Heinsoo on märkinud, et ekspressiivsõnavara sõltub konkreetsest keelest ja selle levikualast. Samas on sõnavara kasutamine individuaalne inimesele ja tema keeletajule (Heinsoo 2004: 139). Seetõttu ei ole deskriptiivsõnade reeglipärane sarnasus sugulaskeelte vahel enesestmõistetav, vaid sõltuvuses keelekasutajatest ja -süsteemist.

Läänemeresoome keeltele on omane, et sõnad algavad üksikkonsonandi või vokaaliga ning on erandlik leida konsonantühendialgulisi omasõnu (Heinsoo ja Saar 2015). Sellised sõnad ongi leitavad just ekspressiivsõnavarast ning laensõnadest. Isuri keele ekspressiivsõnavaras esinev palataliseeritud sõnaalguline *t'š'*, millele vastab lõunaeesti sõnaalguline *t'š*, on huvitav näide sellest, kuidas läänemeresoomele tüüpilises ja reeglipärasest keeles võib leiduda tunnuseid, mis erinevad keele tavapärasest fonoloogilisest süsteemist (st isuri keelele ei ole palatalisatsioon omane).

Ekspressiivsõnavara vanuse küsimuse juures on sellised kõrvalekalded, nagu konsonantühendid sõna algul, paralleelsõnade olemasolu ning laiahaardelisem häälikusümboolika justkui pooltväiteks sellele, et tegemist on ebastabiilse ja -ühtlase, seega noore sõnavarakihiga (Mäger 1959: 526). Senini ei ole see väide siiski kinnitust leidnud.

2.2. Deskriptiivverbid

Ekspressiivsõnavaras moodustavad olulise ja arvuka rühma verbid, kuna just nende abil antakse edasi dünaamilisi nähtusi, nagu helide teke, liikumine ning erinevad meelelised ja emotsionaalsed kogemused. Reet Kasiku järgi (2015) kuuluvad deskriptiivverbid jäljendusverbide ehk imitatiivsete verbide hulka (märkus: töös kasutatakse edaspidi mõistet 'deskriptiivverbid', et tagada järjepidevus ja terminoloogia läbipaistvus). Neid saab jaotada kaheks (Kasik 2015: 134):

- (a) verbid, mille tegijana eeldatakse inimest ning mille puhul tsiteeritakse keelendit, näiteks *jaatama*, *nohhitama*;
- (b) verbid, mis on motiveeritud füüsilise tegelikkuse ja keele fonoloogia poolt ning mille foneemijärjend jäljendab nähtut või kuuldut, näiteks *plärtsuma*, *kõhatama*. Siin kategoorias on sõnad, mille tüvi on tuletamata, näiteks hüüdsõnad, ning ka leksikaliseerunud sõnad, näiteks *välk*.

Deskriptiivtüvedele liituvad läänemeresoome keeltes erinevad tuletusliited, mille abil saab eristada sündmuse laadi, näiteks *praksuma* (tuli praksub pidevalt) ja *praksatama* (tuli praksatas hetkeliselt) (vt nt Heinsoo ja Saar 2015: 64–65). Eesti keele tuletisi on Kasik (2015: 135) nende moodustuspõhjuse järgi jaganud järgmiselt:

- (a) enamasti loodushelid, mille puhul harva on tekitaja ka elusolend: *u-* ja *ise-*liitelised, näiteks *nuutsuma* ja *krigisema*;
- (b) tahtlikud helid, mille tekitaja on elusolend või vahend: *ta-* ja *sta-*liitelised, näiteks *matsutama* ja *vilistama*. Siin kategoorias võib olla visuaalset impressiooni edasi andvaid verbe, näiteks *jõllitama*.

Lisaks saab deskriptiivverbe moodustada *ata-* ja selle stiililiselt markeeritud variandi *ahta-* liitega. Need tuletised väljendavad lühiajalist sündmust ning on enamuses alussõnata jäljendusverbid, näiteks *kopsatama* (Kasik 2015: 174).

Kasiku sõnul korreleeruvad eesti *ata-*verbid *u-* ja *ise-*verbidega. See tähendab, et deskriptiivtüvi, mille lõpus on konsonantühend, on korrelatsioonis *u*-tuletisega, üksiku konsonandiga lõppev tüvi aga *ise*-liitelisega, näiteks *viiksuma-viiksatama*, *kõmisema-kõmatama*. (Kasik 2015: 174)

2.3. Isuri ja seto keele **isE*-verbid

Läänemeresoome keeltes on **isE*-sufiks verbituletuse tavapärane liige. **isE*-verbide tuletustüveks on enamasti astmevahelduseta sõnad, mille juursõnad on enamasti tundmatud (Laanest 1975: 184). Deskriptiivverbidele omane **isE*-liide moodustab (C1(C2))VC-kujulistest juurtüvedest kolmesilbilise vokaaltüvega verbe. Seejuures ei liitu *-*isE*- kunagi lekseemile (Kasik 2015: 175). Deskriptiivverbidele omase produktiivsuse juures on see tuletustüüp avatud uute sõnade moodustamisele (*ibid.*).

Eva Saare väitekirjas „Isuri keele Soikkola murde sõnamuutmissüsteem“ (2017) esindab **isE*-sufiksiga verbe muuttüüp *värizõmmä* (vt tabel 1). Tegemist on kahetüveliste deskriptiivverbidega, kus osa tunnuseid liitub konsonanttüvele (vt näide 1). Iseärasuseks on, et oleviku 3. isikus esinevad sageli paralleelvormid: võimalik on keeleajaloost lähtuv lõputa moodustus, kus tüvevokaal *e > o, ö* (**järisepi > järeizöö*) (vt näide 2), ning *jaa-/jää*-tunnuseline moodustus (vt näide 3). Samuti on märgatav vokaalharmoonia korrapärasus ning *i*-lise lihtmineviku tunnuse kasutamine.

Nagu alapeatükis 2.1. „Deskriptiivverbide eripäradest“ mainiti, ei ole sõnaalgulised konsonantühendid läänemeresoome keeltes levinud nähtus. Sellele vaatamata on isuri keeles mitmeid selliseid **isE*-verbe, näiteks *kridissä* 'krigiseda, ragiseda' ja *prägissä* 'praksuda, pragiseda'. Isuri keeles alluvad osad muutevormid reeglipäraselt kolmesilbilistes sõnade geminatsioonile (Heinsoo ja Saar 2015: 64; Laanest 1986: 63) ning paari erandliku tüve puhul esineb paradigmas astmevaheldus (nt *vavissa : vappiizen*).

- (1) *Ei* *sā* ***järis-sä***. (Nirvi 1971: 115)

NEG saa.CNG värise-INF

'Ei saa (tohi) väriseda.'

- (2) *Ku ukko kovast jürizõ,* *ni klazi-d* ***järeizõ-d*** (Nirvi 1971: 115)

Kui äike kõvasti mürise-3SG siis klaas-PL värise-3PL

'Kui äike kõvasti müriseb, siis klaasid värisevad.'

- (3) *Rattahi-l* *issu-d,* *kovast järü-jä* *ku heppoi*

Vanker-ADE istu-2SG kõvasti värise-3SG kui hobune

jüksõ *kiviti-dä* *müädä* (Nirvi 1971: 116)

jookse-3SG kivitee-PAR mööda

'Vankril istud, kõvasti väriseb, kui hobune jookseb kiviteed mööda.'

Tabel 1. Tüüpsõna *väriśśä* ‘väriseda’ põhivorme Saare (2017: 192) tabeli järgi

Sup	Inf	IndPr1Sg	IndPr3Sg	IndIp1Sg	IndIp3Sg
<i>värižõmmä</i>	<i>väriśśä</i>	<i>värrizen</i>	<i>värižõ</i>	<i>värrizin</i>	<i>värriz</i>

Ülo Toomsalu liigitab teoses „Setu verbi grammatika ja sõnastikud“ (1995) **isE*-sufiksiga verbid tüüpi *habisõma* (vt tabel 2). Toomsalu järgi (1995: 32) võib nendes verbides esineda keskkõrgete vokaalide madaldumist suunaga *e/õ > a/ä* ehk **isE*-liite kõrval on kasutusel ka **isA*-liide. Selle tüübi verbidega kasutatakse *i*-minevikku ning osa muutevorme on konsonanttüvelised (vt näide 4) (Toomsalu 1995: 32).

**IsE*-verbide pööramises avaldub seto keelele omane kolmanda isiku vormide varieerumine. Nagu seto verbisüsteemis üldiselt, sõltuvad ka **isE*-verbide puhul ainsuse ja mitmuse kolmanda pöörde vormid muuttüübist: ainsuse vorm võib olla tunnusetu või sisaldada tunnust *-(s)s* (näide 5), mitmuse vormides esinevad lõpud *-va’/-vä’* või *-(s)se’/-(s)sõ’* (näide 6). (Hagu & Pajusalu 2021: 26) Üksikkonsonandiga algava tüve kõrval võib paralleelselt olla kasutusel ka konsonantühendiga algav, nt *lõbistaq ~ klõbistaq* ‘lobiseda’ (näide 4).

- (4) Ommaq su-l lõgimõq et saa-t nii
 Ole.PR3PL sinu-ADE suuvärk et saa-2SG nii
kyik-i-gaq ***klõbIs-taq*** (USES: *lõkim*)
 kõik-PL-COM lobise-INF
 ‘On sul ikka suuvärk, et saad niimoodi kõigiga lobiseda.’

- (5) *Mis* *sa* *jarisõ-t* *terve* *päiv* *kõgõ* ***jarisõ-s*** (SESS)
 Mis 2SG torise-PR2SG terve päev kogu torise-PR3SG
 ‘Mis sa torised terve päev, kogu aeg toriseb.’

- (6) *Ratta-q* ***rägise-seq*** *nii* *lätt* *suur* *.kuurma* (USES)
 Ratas-PL ragise-PR3PL nii lähe-PR3SG suur koorem
 ‘Rattad ragisevad, niivõrd suur koorem läheb.’

Tabel 2. Tüüpsõna *habistaq* ‘vabiseda, väriseda’ põhivorme Toomsalu (1995: 41) tabeli järgi

Sup	Inf	IndPr1Sg	IndPr3Sg	IndIp1Sg	IndIp3Sg
<i>habisõma</i>	<i>habistaq</i>	<i>habisõ</i>	<i>habisõss</i>	<i>habisi</i>	<i>habisi</i>

3. Isuri ja seto deskriptiivverbide sarnasuste tuvastamine

Isuri ja seto keele deskriptiivverbide semantilise ühisosa uurimisel keskendutakse nii tüvede kattuvusele kui ka nende semantiliste tähendusväljade kaardistamisele. Uurimuses antakse ülevaade **isE*-muuttüüpi kuuluvatest verbitüvedest, nende tähendustest ning tüüpilistest subjektidest. Mainitud uurimisobjektid võimaldavad käsitleda materjali nii kvalitatiivsest kui ka kvantitatiivsest vaatepunktist. Kvalitatiivne analüüs keskendub **isE*-verbide kasutuskontekstidele, tähendusväljadele ja semantilistele nihetele isuri ja seto keeles. Kvantitatiivne analüüs aga võimaldab esile tuua verbide, nende kattuvate tähenduste ja subjektide arvulisi seoseid.

Protsessikeelteks on isuri, soome, eesti ja seto keel, nendest esimene on keelematerjali piiratud tõttu töö lähtepunktiks. Soome ja eesti keel vahendajakeeltena olid paratamatud R. E. Nirvi isuri-soome-suunalise sõnaraamatu (1971) tõlkeprotsessi osadena. Töö kavandamisel kaaluti ka võimalust kaasata teisi mõjusfääris paiknevaid lähisugulaskeeli, näiteks vadjat ja võro keelt, et teostada laiahaardelisemat võrdlust. See lähenemine oleks aga, arvestades töö mahtu ja uurimuse keskseid keeli, suunanud tähelepanu põhieesmärgilt ära. Seetõttu jäid fookusesse isuri ja seto keel ning vahendajakeelteks soome ning eesti keel.

Selles peatükis kirjeldatakse uurimuse teostamist etappidena, antakse ülevaade andmete kogumisest ning tõlkimise tööprotsessist. Kokkuvõttes saab uurimisprotsessi jagada kahte sisulisse etappi, mida kirjeldavad järgnevad alapeatükid: isuri keele **isE*-verbide tähenduse ja subjektide selgitamine ning nende vastete leidmine seto keelest.

3.1. Tööprotsess isuri keelega

Töö lähtematerjaliks on isuri keele pöördsonastikus (Jussila 1986) loetletud **isE*-deskriptiivverbid ja nende märksõnaartiklid isuri keele sõnaraamatus „Inkeröismurteiden sanakirja“ (Nirvi 1971). Materjali kogumist alustas siinkirjutaja Jussila koostatud pöördsonastikuga. Valitud said kõik pöördsonastikus loetletud uuritava muuttüübi 110 verbi. Nirvi toimetatud sõnaraamatu ja selles leiduvate soomekeelsete selgituste abil tõlgiti jäljendusverbid eesti keelde. Abivahenditeks selles protsessis olid soome–eesti veebisõnaraamat (edaspidi SES), Fedor Rozhanskiy ja Elena Markuse isuri sõnaraamatu rakendus (IngrīDict) ning „Eesti etümoloogiasõnaraamat“ (ETY). Analüüsiks kasutati Microsoft Exceli tabelit, kuhu olid sisestatud eraldi isuri, seto, soome ja eesti keele veerud (vt [lisa 1](#)). Oluline oli tõlkimisel saada aru jäljendusverbi põhiolomusest ja kasutuskontekstist. See

tähendas, et võis ette tulla helisid väljendavaid verbe, mida Nirvi sai kirjeldada soome (või eesti keele) kaudu ainult lähedaselt. Sellisel juhul olid keelejuhtide näited väga olulised, et selguks verbi juurde kuuluv subjekt. Näiteks, isuri *märissä* kirjeldus Nirvi järgi oli: „*märissä v. kuule ku laps mārājāā (~ mārizöö) ikkun al* (itkee pihalla)“ (Nirvi 1971: 327) 'märiseda v. (verb) kuule kuidas laps 'märiseb' õues (sm nutab õues)'.

Lähteloendis sisalduvad/sisaldusid järgmised isuri **isE*-deskriptiivverbid:

helissä, humissa, hōbissä, hōdissä, hōrissä, hūmissä, hūnissä, hūtisse, irissä, jädissä, järissä, jūdissä, jūmissä, jūrissä, kabissa, kahissa, kalissa, karissa, kidissä, kihissä, kilissä, kirissä, kobissa, kohissa, kolissa, komissa, korissa, krabissa, kribissä, kridissä, krobissa, kudissa, kurissa, lemissä, lodissa, lovissa, lörissä, mudissa, muhissa, märissä, mögissä, mölissä, mörissä, nirissä, norissa, nurissa, pamissa, parišša, pigissä, pihissä, pinissä, polissa, prägissä, pulissa, pumissa, purissa, pägissä, põlissä, pörissä, pürissä, rehissä, rudissa, rädissä, rähissä, sirissä, sohissa, suhissa, sumissa, šahissa, šarissa, šolissa, tilissä, tirissä, tolissa, torissa, tralissa, trolissa, trälissä, tšahissa, tšihissä, tširissä, tšolissa, tšorissa, tšuhissa, tšumissa, tšähissä, tšärissä, tumissa, tärissä, tōdissä, tōrissä, tūmissä, ulissa, unissa, urissa, vavissa, vigissä, vilissä, virissä, volissa, vuhissa, vulissa, vumissa, vunissa, vurissa, värissä, ögissä, ölissä, örissä ja ürissä.

3.2. Tööprotsess seto keelega

Töö teine oluline pool oli 110 isuri verbile setokeelsete vastete leidmine, mis oli materjali kogumise kõige ajamahukam osa. Ülesmärkimiseks olid tabelis samade kriteeriumidega lahtrid nagu isuri keeles. Tõlkimisel kasutati veebis kättesaadavaid murdesõnastikke nagu „Seto eripäraste sõnade sõnaraamat“ (edaspidi SESS), „Seto sõnastik“, „Eesti murrete sõnaraamat“ (EMS), „Väike murdesõnastik“ (VMS) ning koostamisel olev uus seto-eesti sõnaraamat (USES).

Selle töö autor ei ole isuri ega seto juurtega, seetõttu oli verbe võimalik analüüsida ainult allikate kaudu. Nii tüvede häälikulise koosseisu kui tähenduse sarnasuse hindamiseks oli vaja luua kindlad kriteeriumid, et välistada (ja vähendada) keelevaistupõhiseid oletusi, kuigi täielikult seda uurimistöö olemusest lähtuvalt võimalik teha ei ole. Niisiis mõõnab selle töö autor, et selles töös esitatav deskriptiivverbide interpreteerimine võib tõstatada erimeelsusi, arvestades inimeste erinevat keeletaju. Selles peatükis järgnevalt loetletaksegi väärtused, millest siinkirjutaja lähtus otsuste tegemisel.

3.3. Tööprotsess eesti keelega

Lisaks võrreldakse uurimistöös isuri ja seto verbe (paratamatult) ka eestikeelsetega. Ühisosa tuvastamine eesti keelega aitab vaadata tulemusi konkreetsemalt lähisugulaskeelte vaatepunktist. Paljud siinses töös uuritavad verbid on leitavad eesti murretest, kuid ei ole tuntavad tänapäevasele ühiskeeles kasutajale. See on ka oletatav, arvestades onomatopoeetilis-deskriptiivse sõnavara ulatumist kaugesse minevikku ning selle sõnavarakihi muutlikkust.

Deskriptiivverbide võrdlemisel eesti keelega lähtutakse samadest tingimustest, mis on seatud isuri ja seto verbide võrdlemisele, välja arvatud subjektide semantiliste põhitüüpide määramine (vt ptk 3.4.3). Neid kriteeriume kirjeldatakse järgmistes alapeatükkides ning eesti keelega töötamise kohta nendes eraldi lahti ei kirjutata.

Tähenduste vasteid kontrolliti Eesti õigekeelsussõnaraamatust (ÕS 2025) ja „Eesti keele seletavast sõnaraamatust“ (2009).

3.4. Tabeli väärtused

Sarnasuste tuvastamiseks tehti tööd mitmest lehest koosneva tööfailiga, mis hõlmab isuri ja seto keele deskriptiivverbide analüüsimist eri tasanditelt. Alapeatükid 3.3.1 ja 3.3.2 avavad tausta deskriptiivtüvede ja nende tähenduste sarnasuse tuvastamisel kasutatavate kriteeriumide kohta, ning peatükis 3.3.3 kirjeldatakse deskriptiivverbide subjektide semantilist kategoriseerimist.

3.4.1. Tüvede hindamine

Tüvede sarnase häälikulise koosseisu hindamisel kasutati kolmest jaotust (vt ka lisa 1), mis koosneb järgnevatest väärtustest:

Sama, kui tuletusalus on mõlemas keeles ühine ehk kattuvad nii konsonandid kui ka vokaalid (nt *hel-*, is *helissä* ja se *helistäq*). Samuti arvestatakse astmevahelduslikkust, näiteks isuri keeles astmevahelduslikuna esinev verb INF *vavissa* : 1SG *vap̄pizen* on seto keeles läbivalt tugevaastmelisena INF *vabistaq* : SUP *vabisõma*. Setokeelsed vasted võivad ka olla teise tuletusliitega, kuid on siiski äratuntavalt sama deskriptiivosisega (nt *tär-*, is *tärissä* ja se *tärähtäq*). Samaväärseteks hinnatakse ka tüvesid, mis ühes keeles algavad *h*-ga ja teises mitte (nt is *ürissä* ja se *hüristäq* 'uriseda'). Üksikjuhtumina esines seto keeles vaste ainult deverbaalina (is *vurissa* 'vuriseda' ja se *vurriin* 'vurin'). Selle olemasolu põhjal võiks ettevaatlikult oletada ka deskriptiivtüve olemasolu.

Osaline, kui setokeelne tuletusalus on sarnase häälikulise koostisega, kuid tüves olev vokaal varieerub. Näiteks on verbe vaadates täheldatav, et isuri verbi esisilpides esineb vokaalina sageli *ö*, mis on läänemeresoome keeltes suhteliselt hiline häälik (Prilop 2020: 113), millele seto samatähenduslikes deskriptiivverbides sageli vastab mõni muu labiaalvokaal (kas *o*, *u* või *ü*, nt is *ögissä* ja se *ogistaq* 'ägiseda; oiata').

Osaliselt kattuvateks loetakse tuletusalused, mis ühes keeles on eesvokaalsed, teises tagavokaalsed (nt is *mudissa* ja se *müdistäq*). Samuti ei olnud võimalik märkida täielikult sarnaseks seto vastet, mis oli kasutatud allikates küll leitav (märgitud sõnaraamatus tärniga), ent ühtegi näidet ei olnud veel registreeritud¹.

Puudub, kui isuri deskriptiivverbitüve, mis kattuks konsonantide või vokaalide koosseisult, seto keeles ei leidu (nt is *kridissä*).

¹ Selline juhtum oli näiteks se *kõlisõma*, mis selle töö autori jaoks kättesaadavas allikas oli olemas ka kujul **kalisema*, aga näideteta.

3.4.2. Tähenduste hindamine

Tähenduste kattumise selgitamiseks vaadati nii allikates tõlgitud tähendusi kui ka näitelausestes kasutatud subjekte. Täendusvälja hinnati alloleva skeemi järgi (vt joonis 1):

Kattub, kui tähendus, heli või tegevuse sisu on sama ning kattub vähemalt ühe subjekti olemus. Lähtuti oletusest, et tüve kasutus saab olla sama heli või tegevuse juures sarnane, kui see väljendab sarnase subjekti heli v liikumist. Seejuures hinnati subjektide elusust ning semantilist tüüpi. Näiteks isuri *nirissä* 'niriseda, nõrguda; viriseda' on laia tähendusväljaga ning subjektid saavad olla nii vedelikud kui ka inimene. Seto keeles on *niristäq* vasteks ainult 'viriseda, iriseda' ning subjektiks inimene. Järelikult kattuvad tähendused nihkega (isuri keeles on tähendus laiem), kuid mõlemas keeles on täheldatav sama kasutus inimese kontekstis.

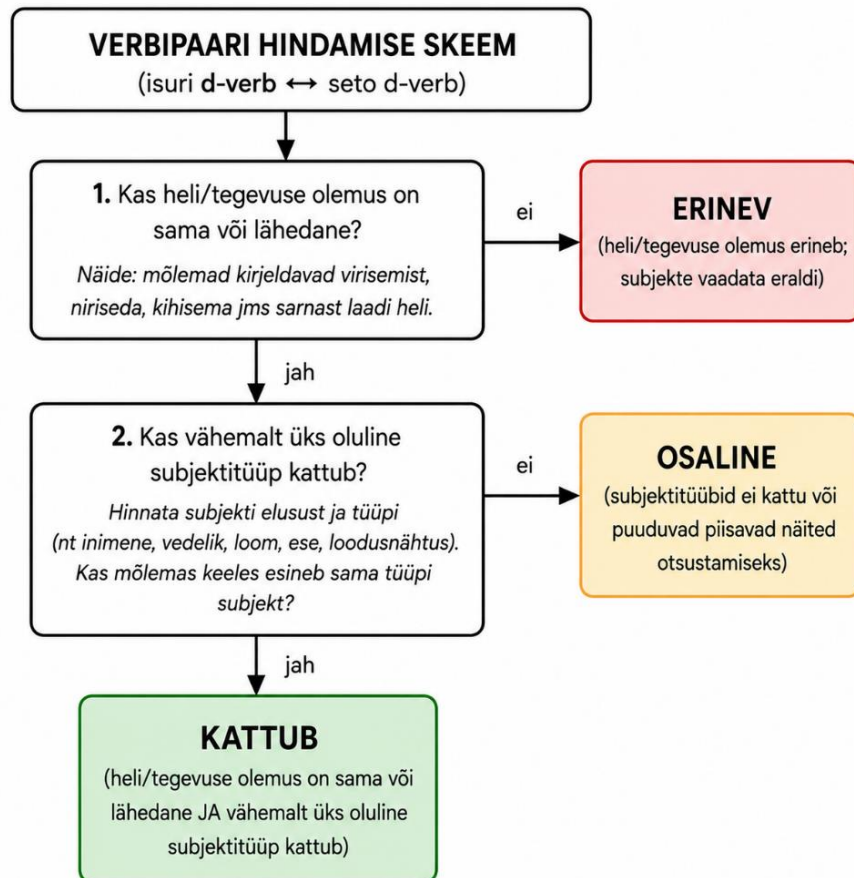
Osaline, kui tähendus kattub, kuid osaliselt või nihkega, laiema või kitsama tähendusväljaga. Sealjuures on selles kategoorias need deskriptiivverbid, mille tähendused olid lähedased, kuid subjektid olid tüübilt erinevad (nt is *jüdisä* 'kõmiseda; väriseda; mürtsuda', mille subjektid olid *maa*; *mets* ning se *judistaq* 'väriseda', mille subjektiks aga *inimene*). Osaliseks liigitati ka verbe, millele ei leitud allikatest (piisavalt) näiteid (se *vurri* 'vurin').

Erinev, kui tähendus ja subjektid erinevad täielikult, erinevad nii põhitähendus kui ka subjekt(id) (is *tirissä* 'niriseda, tilkuda; suliseda', mille subjektid on vedelikud ja se *tiristäq* 'kliriseda, kõliseda; plagiseda, klõbiseda', mille subjektid võivad olla *inimene*, *hambad*, *rahe* (näide 7) kui ka *kell*).

(7)	<i>iä-d</i>	<i>sata-s</i>	<i>.akna-q</i>	<i>tirise-seq</i> (USES: tirisemä)
	rahe-PART	sada-3SG	aken-PL	klõbise-3PL
	'rahel sajab, aknad klõbisevad'			

Vastete määramisel lähtuti esmajärjekorras tüvede häälikulisest sarnasusest, eesmärgiga leida igale isuri verbile vähemalt üks võimalik fonoloogiline vaste seto keeles (nt is *lodissa*² 'lõdiseda; lortsuda; pladiseda' ja se *lõdistaq* 'lõdiseda'). Juhtudel, kus fonoloogiliselt lähim vaste ei kattunud tähenduslikult, kuid olemas oli ka tähenduselt kattuv sarnase tüvega variant, käsitleti võimalike vastetena mitut lekseemi. Seetõttu võivad mõnedel verbidel esineda paralleelselt nii vormilisel kui ka semantilisel kriteeriumil põhinevad vasted (nt is *norissa* 'nõrguda, niriseda, joosta vee kohta'; se *noristaq* 'norskama, norisema' ja *nõristaq* 'nõrguma, nõrisema').

² Selle näite puhul oli sõnaraamatus (Nirvi 1971: 271) toodud ka märksõna *lõdiseda*, kuid ühegi näiteta.



Joonis 1. Andmeanalüüsis kasutatud verbipaari tähendusväljade hindamisskeem.

3.4.3. Semantiliste rühmade määramine

Kõik sõnaraamatutest saadud deskriptiivverbidega esinenud subjektid määrati statistilisel eesmärgil üldistesse semantilistesse tüüpidesse (vt [lisa 2](#)). Jaotamisel tugineti Margit Langemetsa (2010) kasutatud SIMPLE'i liigisuhte süsteemile, kus referentidele määrati põhitüüp (nt teater on *KOHT*) ning võimalusel täpsustav alatüüp (*KOHT_HOONE*) (vt täpsemalt Langemets 2010: 116). Käesolevas töös leiduvaid subjekte ei liigitatud järgides süsteemi täpselt, kuna põhjus- ja eesmärgisuhetele ei ole selles analüüsis vajadust tähelepanu pöörata. Ka ei olnud vajadust kasutada subjektide puhul referentide üldist klassiliigitust (nt *konkreetne*, *abstraktne*, *sündmus* (Langemets 2010: 116)). Seetõttu piirduti subjektide puhul põhitüübi ja alatüübi kombineerimisega, et sõna olemus oleks selgesti eristatav ja analüüsis mõistetav. Võttes eeskujuks Langemetsa (2010) liigitamissüsteemi ning kohandades seda töös, jagati subjektid niisiis põhitüüpidesse või täpsustatud alatüüpidesse

Subjektid võivad kindlasti kuuluda mitmesse põhitüüpi, näiteks võib *mets* viidata nii kohale kui ka taimekooslusele. Samuti saab *taevas* olla paik maailmas või Jumala tähenduses mütoloogiline isik. Selles töös aga sooviti anda referendile üks ja autori meelest kõige täpsem põhitüübinimetus. Siinkirjutaja vaatas, arvestades kõiki tähendusväljade kriteeriume, subjektide elusust. Seetõttu määrati elusolendite peatüübiks *elus* ning seda täpsustati nimetajatega *inimene* ja *loom*. Kuigi kaaluti ka lisaks kategoriseerida loomade alaliike, näiteks linde või putukaid, ei tundunud tüüpide nimekirja mahu muutmine töö eesmärkide taustal vajaliku tegevusena.

Tihti esinev põhiklass *ese* kirjeldas tavaliselt tarbeesemeid, tööriistu ja raha ning neid eraldi liigitama ei hakatud. Mitmekordselt esinevad subjektid võisid saada tüüpi täpsustava klassi, näiteks *ese_riie* hõlmas riideesemeid ja kangaid. Ka vedelikud võisid varieeruda veest ja jookidest kehavedeliken, kuid kõik olid katusermini *vedelik* all. Referendid, mis esinesid üksikult ja mida oli keeruline liigitada teiste tüüpide alla, võisid saada ainult alaliigituse, näiteks *nähtus_tuli*, samas kui mitmes kohas esinev *äike* sai põhitüübiks üldisema *nähtus_ilm*.

Gruppidesse jaotumisest ja tulemustest antakse täpne ülevaade peatükis 4.4.

4. Tulemused

Töös analüüsitakse 110 isurikeelset **isE*-verbi ja nende võimalikke vasteid seto keeles. Tähelepanu pööratakse uurimistöö eesmärkide seisukohast deskriptiivtüvede ja verbide tähendusväljade sarnasustele. Sellises järjekorras esitatakse ka tulemused.

Isuri ja seto **isE*-verbide tüved, mis on vastastikku samad või sarnased, esinevad mõningase varieerumisega. Selliseid seto tüvesid, mille sõnaalguline konsonant või 1. silbi vokaal on erinev isuri omast, tutvustataksegi lugejale selles peatükis.

4.1. Isuri ja seto deskriptiivtüvede lähivaade

Andmeid vaadates selgub (vt lisa 1 ja tabel 3), et 110 deskriptiivverbist on 45 juhtu (40,9% koguarvust), kus isuri ja seto keel jagavad täpselt sama tüvekuju (väärtus *sama*). Osalise kattumisega tüvesid (väärtus *osaline*) on 17 juhtu (15,5%). Sellesse liigitusse kuuluvad verbitüved, mille puhul oleks võimalik eelkõige arvestada 1. silbi vokaali või tüvealgulise konsonantühendi mõningase varieerumisega (vt ptk 3.4.1). Täieliku ja osalise tüvekattumisega verbe on kokku 62, mis on üle poole (56,3%) kõikidest siinsetest **isE*-verbidest. Isuri verbe, mille tüvele seto keeles lähedase häälikulise koosseisuga vastet ei leidunud (väärtus *puudub*), oli 48 (43,6%).

Tabel 3. Deskriptiivverbide tüvede häälikulise koosseisu kattuvus isuri ja seto keeles.

Tüvi sama	Tüvi kattub osaliselt (is ~ se)	Tüvi puudub setos
<i>hel-, hün-, hüt-, (h)ir-, jär-, jür-, kab-, kah-, kid-, kih-, kil-, kir-, kob-, koh-, kol-, kor-, (k)rab-, (k)rob-, kud-, kur-, mär-, nir-, nor-, nur-, pur-, šol-, til-, tir-, tor-, t'ših-, t'š'ir-, t'š'ol-, t'š'or-, t'š'är-, tär-, tüm-, (h)un -, (h)ur -, vav-, vil-, vir-, vuh-, vur-, vär-,(h)ür-.</i>	<i>hõr- ~ hür-, jüd- ~ jud-, kal- ~ kõl, - kom- ~ kum-, lod- ~ lõd-, lör- ~ lor- , mud- ~ müd-, mög- ~ möög-, mök-, mör- ~ müir-, par- ~ pär-, präg- ~ prag-, pum- ~ pom-, pör- ~ por-, töd- ~ tod- /tud-, tör- ~ tor-, ög- ~ og-, ör- ~ hür-.</i>	<i>hum-, hõb-, hõd-, hüm-, jäd-, jüm-, kar-, krib-, krid-, lem-, lov-, muh-, möl-, pam-, pig-, pih-, pin-, pol-, pul-, päg-, pöl-, pür-, reh-, rud-, räd-, räh-, sir-, soh-, suh-, sum-, šah-, šar-, tol-, tral-, trol-, träl-, t'š'ah-, t'š'uh-, t'š'um-, t'š'äh-, tum-, ul-, vig-, vol-, vul-, vum-, vun-, öl-.</i>

Tabelis 4 on esitatud isuri ja seto deskriptiivtүvede sõnaalguliste konsonantide vastavused. Kokku sisaldab materjal 62 sõnapaari. Tabel kinnitab, et isuri ja seto deskriptiivtүvede sõnaalgulised konsonandid langevad enamasti kokku.

Kõige sagedamini esineb vastavus $k \sim k$ (14 juhtu), mis moodustab ligikaudu 22,6% kõigist näidetest. Sellele järgnevad $t \sim t$ (7 juhtu), $\emptyset \sim \emptyset$ (konsonant puudub) ja $v \sim v$ (mõlemad 6 juhtu) ning $t's' \sim t's$ (5 juhtu). Samuti on sagedased vasted $h \sim h$ (4 juhtu), $m \sim m$ (4 juhtu) ja $p \sim p$ (4 juhtu). Vähem esinevad $j \sim j$ ja $n \sim n$ (3 juhtu), $kr \sim kr$ ja $l \sim l$ (2 juhtu) ning $pr \sim pr$ ja $\check{s} \sim s$ (1 juhtum).

Märgatavad juhud, kus isuri verbi silbialguline konsonant puudub ning sellele vastab setos h : $ir- \sim ir-$, $hir-$; $un- \sim hun-$; $ur- \sim hur-$; $ür- \sim hür-$ ja $ör- \sim hür-$. Need on kõik kattuvate tähendusväljadega verbid.

Isuri keeles on konsonantühendiga $*isE$ -tüvesid rohkem kui seto keeles, viimases puuduvad täielikult tr -algulised $*isE$ -verbid ja kr -algulistest ei leitud vasteid 1. silbis i -vokaali sisaldavatele (is $krid-$; $krib-$).

Lisaks on täheldatav, et suurem osa s - ja $\check{s}$ -algulisi tüvesid puudub seto keeles ning puuduvad ka nende afrikaadialgulised paralleelvormid (v.a is $sirissä$, se $t'siristäq$).

Tabel 4. Isuri ja seto deskriptiivtүvede sõnaalgulised konsonandid.

Isuri C1(C2)	Seto C1(C2)															
Väärtused	Ø	h	j	k	kr	l	m	n	p	pr	s	t	t'š	v	Kokku	
Ø	1	5													6	
h		4													4	
j			3												3	
k				14											14	
kr					2										2	
l						2									2	
m							4								4	
n								3							3	
p									4						4	
pr										1					1	
š											1				1	
t												7			7	
t'š'													5		5	
v														6	6	
Kokku	1	8	3	14	2	2	4	3	4	1	1	7	5	6	62	

Tabelis 5 on esitatud isuri ja seto deskriptiivtütvede esimese silbi vokaalide vastavused. Tulemused näitavad, et enamikul juhtudel säilib vokaali kvaliteet mõlemas keeles, kuid võrreldes sõnaalguliste konsonantidega, esineb vokaalides rohkem varieeruvust.

Kõige sagedasemad vastavused on *o ~ o* (10 juhtu), *i ~ i* (12 juhtu), *u ~ u* (8 juhtu), *ä ~ ä* (6 juhtu) ning *a ~ a* (4 juhtu). Lisaks esinevad vasted *õ ~ õ* (1 juht) ja *ü ~ ü* (5 juhtu).

Vokaalides ilmneb rohkem kõrvalekaldeid kui konsonantides. Isuri *a* vastab seto keeles lisaks *a*-le ka *ä*-le ja *õ*-le. Isuri *o* vastab peale seto *o* ka vokaalidele *a*, *õ* ja *u*. Veelgi suuremat varieeruvust näitab isuri *õ*, mille vasteteks on seto *o*, *õ*, *u* ja *ü*. Isuri *u* vastab enamasti seto *u*-le, kuid mõnel juhul ka *o*-le ja *ü*-le.

Seto materjalis on kõige sagedasemaks esimese silbi vokaaliks *o* (17 juhtu), millele järgnevad *i* ja *u* (mõlemad 12 juhtu) ning *ü* (9 juhtu). Isuri materjalis on kõige sagedasemad vokaalid *o* (15 juhtu), *i* (12 juhtu), *u* (11 juhtu) ja *õ* (10 juhtu). Seega on selles töös uuritud **isE*-verbide seas mõlemas keeles ülekaalus tagavokaalid ja kõrged vokaalid.

Tabel 5. Isuri ja seto keele deskriptiivtütvede 1.silbi vokaalid.

Isuri vokaal	Seto vokaal									
Vokaalid	a	ä	e	i	o	õ	õ	u	ü	Kokku
a	4	1					1			6
ä		6								6
e			1							1
i				12						12
o	1				10		3	1		15
õ					5	1		1	3	10
u					2			8	1	11
ü								2	5	7
Kokku	5	7	1	12	17	1	4	12	9	68

4.2. Isuri ja seto deskriptiivverbide tähendusväljad

Tähendusväljade analüüsimisel ilmneb, et vasteid, mille puhul kattuvad isuri ja seto keeles nii tähendus kui ka subjektid (väärtus *kattub*), on 47. Isuri ja seto verbe, mille tähendused kattuvad osaliselt (väärtus *osaline*), on 8. Erineva tähendusväljaga verbe on 7 (väärtus *erinev*). 48 juhul ei olnud setokeelset vastet, mida hinnata (väärtus *puudub*).

Sama häälikulise koosseisuga tüvega verbe, mille puhul kattuvad tähendusväljad, on 37 ehk. 82,2% kõikidest sama tüveliga **isE*-verbidest. Ühise tüvega, kuid osalise tähendusliku kattumisega verbe on tulemuste järgi 3. Sama tüve juures erineb tähendus täielikult 5 verbil.

Tüvede seas, mis on märgitud häälikuliselt koosseisult osaliselt kattuvateks (17 tüve), langevad kokku tähendusväljad 10 korral, mis on 58,8% osalise tüvekattumisega verbide seast. 5 deskriptiivverbi puhul ühtivad osaliselt nii tüved kui ka tähendused. 17-st osaliselt sarnase tüvega verbist on erineva tähendusega ainult 2.

**isE*-deskriptiivverbe, mille tähendused kokkuvõtlikult kattuvad on 42,7% ehk ligilähedaselt pool kõikidest loetletud tulemustest. See viitab, et samatüveliste verbide puhul on väga tõenäoline, et ka tähendused kattuvad.

On võimalus, et setokeelsete allikate täienemisel ja tulevikus ülevaatamisel võib tulemus muutuda, pidades silmas just osaliselt kattuva tähendusväljaga verbe, mis ei vastanud selles töös loodud *kattub-erinev* otsustuspiiridele.

Tabel 6. Isuri ja seto deskriptiivtüvede ja tähendusväljade arvuline ja protsentuaalne jaotumine

Tüvi is–se	Tähendusväli	Arv (N)	Tüve ja tähenduse kattuvuse osakaal	Tähendusvälja % kõikidest tüvedest
sama		45	100%	40,91%
	kattub	37	82,22%	33,64%
	osaline	3	6,67%	2,73%
	erinev	5	11,11%	4,55%
osaline		17	100%	15,45%
	kattub	10	58,82%	9,09%
	osaline	5	29,41%	4,55%
	erinev	2	11,76%	1,82%
puudub		48	100%	43,64%
	puudub	48	100%	43,64%
KOKKU		110	–	100%

4.3. Isuri ja seto samatähenduslike **isE*-verbide võrdlus eesti keelega

Isuri ja seto keele tähenduslikult kattuvate **isE*-verbide võrdlemisel eesti keelega ilmneb, et on 32 verbi, mille tüvi on sama just isuri ja eesti keele vahel. Neist vaid 5 juhul kattub seto verbitüvi isuri ja eesti omaga osaliselt (27 seto tüve on samad). Sellised isuri-seto-eesti tüvekolmikud on (*h*)*ör* - *hür* - *ör*, *lör* - *lor* - *lör*, *mör* - *mür* - *mör* ning *par* - *pär* - *par*. Seejuures on eesti keeles 5 **isE*-verbi, mille tüvi on sama isuri tüvega, kuid nende tähendus erineb: *kirisema*, *parisema*, *torisema*, *örisema* ja *ürisema*.

Ka nende eesti deskriptiivverbide puhul, mille tüvekattuvus on hinnatud osaliseks, leidub seto keeles häälikuliselt lähedane, kuid mitte täielikult isuri verbiga kattuv vaste. Sellisteks verbipaarideks on *kõlistaq* - *kõliseda*, *kumistaq* - *kumiseda*, *pragistaq* - (*p*)*ragiseda* ning *poristaq* - *poriseda*. Kõigil nimetatud juhtudel langevad võrreldavate verbide tähendused eesti keelega kokku. Isuri verbi *ögissä* puhul vastab sellele seto *ogistaq*, eesti keeles aga *ägiseda*, ning tähendused kattuvad ainult isuri ja seto keele vahel.

47 samatähenduslikust deskriptiivverbist 11 juhul esineb ühine tüvi üksnes isuri ja seto keeles, samas kui eesti keeles neile vastet ei leidu ÕS-is ega EKSS-is. Sellisteks tüvedeks on *hün-*, *hüt-*, *jär-*, *jür-*, *mär-*, *t's'ir-/t's'ir-*, *t's'ol-/t's'ol-*, *t's'or-/t's'or-*, *t's'är-/t's'är-* ning (*h*)*un-*.

Seega leidub isuri ja seto deskriptiivverbide hulgas tüvesid, millele tänapäeva eesti üldkeeles otsest vastet ei ole (vt näited 8a ja 8b; 9a ja 9b). Kokkuvõttes on 16 deskriptiivverbi, mille tüvi eesti keeles puudub või mille tähendus erineb isuri ja seto keelest.

(8) Isuri ja seto ühine **isE*-verb

- a. Isuri keeles (Nirvi 1971: 113)

Jumala jürisõ

'Jumal müristab.'

- b. Seto keeles (USES: *jürähütmä*²)

<i>.pikse</i>	<i>jürähüt'</i>	<i>kohki</i>	<i>kavvõndõh</i>
---------------	-----------------	--------------	------------------

pikne	mürista.IPF3SG	kusagil	kaugel
-------	----------------	---------	--------

'Pikne müristas kuskil kaugel.'

(9) Isuri ja seto ühine **isE*-verb

- a. Isuri keeles (Nirvi 1971: 76)

<i>Mi-dä</i>	<i>siä</i>	<i>ain</i>	<i>hünnīze-d</i>
--------------	------------	------------	------------------

Mis-PART	2SG	aina	promise-PR2SG
----------	-----	------	---------------

'Mida sina kogu aeg pomised!'

- b. Seto keeles (USES: *hüüisemä*)

Mis sa tah hüüise-t .hindä .ette

Mis 2SG siin pomise-2SG enda ette

'Mis sa siin pomised enda ette.'

4.4. Isuri ja seto **isE*-verbide subjektid ja semantilised põhitüübid

Järgnevates alapeatükkides selgitatakse tähendusväljade sarnasuse kaupa deskriptiivverbide semantilist grupeerumist. Kõikidest subjektidest ja nendele määratud põhitüüpidest annab ülevaate „Lisa 2“.

4.4.1 Kattuva tähendusega deskriptiivverbide semantilised tüübid

Kattuva tähendusega verbide (ehk 37 sama ja 10 sarnase tüvega verbi) subjektid pidid tüübilt või olemuselt olema isuri ja seto vahel samad.

Selgub, et inimesele viitavad subjektid (*elus_inimene*; vt näide 10) ilmneseid nii isuri kui seto keeles peaaegu võrdselt ja ülekaalukalt, isuri keeles 22 ja seto keeles 23 korral (vt tabel 7). Elusolenditest olid ka loomad (*elus_loom*, sh putukad ja linnud; vt näide 11) võrdselt esindatud, siiski poole väiksemalt – mõlemas keeles 11 korral. Ilmastikunähtused (*nähtus_ilm*) ja sõidukid (*ese_sõiduk*) olid keeltes samuti mõlemad 3 korda nimetatud. Isuri keelest suurema arvulised tüübid olid seto keeles *ese* (vt näide 12), *vedelik*, *taim* (vt näide 13), *kehaosa*, *toit*, *ese_riie*, *nähtus_tuli*, *nähtus_jää* ja *koht_küla*.

- (10) Isuri:

Humalikkaha-d mēhe-d laulā-t hōrizō-d (Nirvi 1971: 85)

joobunud-PL mees-PL laula-3PL jorise-INDPR3PL

'Joobunud mehed laulavad-jorisevad.'

- (11) Seto:

Paskrästäs' pärise-s puhmU-h (USES pärisemä)

Hallrästas kädista-3SG põõsas-INE

'Hallrästas kädistab põõsas.'

(12) Isuri:

Hā ei tīlize hā trola-jā (Nirvi 1971: 585)

3SG Neg.3SG tilise-CNG 3SG kumise-3SG

'Ta ei tilise, ta kumiseb' (subjekt sm *rõmeä-ääninen kello* 'madalahäälne kell').

(13) Seto

Lehe-q kahisõ-sõq tuulõ-ga (USES: kahisõma)

leht-PL kahise-3PL tuul-COM

'**Lehed** kahisevad tuulega.'

Tabel 7. Tähenduslikult kattuvate verbide subjektitüüpide arvuline jaotus isuri ja seto keeles.

Sub.tüüp	Isuri arv	Seto arv
elus inimene	22	23
elus loom	11	11
ese	8	14
vedelik	6	9
koht loodus	5	1
taim	4	7
kehaosa	4	5
nähtus ilm	3	3
koht maa	3	2
ese sõiduk	3	3
toit	2	3
koht hoone	1	1
koht ruum	1	1
fragmendid (fragm.)	1	1
ese riie	1	3
hää	1	1
nähtus tuli	0	2
nähtus jää	0	1
koht küla	0	1

4.4.2. Sarnase tähendusväljaga deskriptiivverbide semantilised grupid

Järgnevalt käsitletakse verbe, mille tähendusväljad ei kattunud seatud kriteeriumide järgi täielikult ning mis said analüüsis väärtuseks *osaline*. Enamasti olid verbide tähendused küll lähedased, kuid erinesid nende tüüpilised subjektid või puudus võrreldava verbi kasutuse kohta piisavalt näitematerjali. 8 sellise verbi hulgas leidis nii sama kui ka osalise tüvekattuvusega juhtumeid; täielikult kattuva tüvega olid neist vaid *pur-*, *tär-* ja *vur-*.

Isuri ja seto *jüd-* ~ *jud-* verbid kirjeldavad mõlemad vibreerivat või värisevat aistingut, kuid isuri verbi tähendusväli on laiem. Isuri keeles võivad *jüdissä* abil kirjeldatud tegevuse subjektideks olla näiteks *mets* või *maa*, mis mürtsuvad, kõmisevad või värisevad, samas kui seto *judistaq* viitab eeskätt inimese värisemisele.

Verbipaari *lod-* ~ *lõd-* puhul on samuti tegemist osalise tähendusliku kattuvusega. Isuri keeles võivad *lotissa* abil väljendatud tegevuse subjektideks olla *vesi* või *räästad*, mis lortsuvad või pladisevad. Nirvi sõnaraamatus (1971: 271) on Rosona murde verbi *lotissa* üheks tähenduseks antud ka „lõdisema“, kuid näitelauseid ei esitata. Seetõttu osutub lähimaks seto vasteks *lõdistaq* ‘lõdiseda’, mille tüüpiliseks subjektiks on *inimene*.

Isuri *mögissä* tähistab Nirvi (1971: 328) järgi ebaselget mökitamisele sarnanevat hääbitsust, mida võivad tekitada näiteks joobes inimesed. Seto vasted *möögähtäq* ‘möögatada’ ja *mökütäq* ‘mökitada’ viitav aga loomahäälele.

Kahe deskriptiivtüve puhul ei õnnestunud seto keelest leida võrreldavaid subjektinäiteid. Tüve *tär-* sisaldav isuri verb kirjeldab *maja* või *pleki* võbisemist, rappumist või kärisemist. Seto vaste puhul seostub *tärisev* või *kärisev* hääli hoopis käega vastu keha löömisega. Tüvi *vur-* väljendab isuri keeles vurisemist, surisemist või korisemist; subjektideks võivad olla näiteks *lennuk*, *auto* või *kõht*. Seto keeles leiti sellele vasteks üksnes tegevusnimi *vurriin*.

Isuri verb *purissa* väljendab spetsiifilist nähtust, mida võib kirjeldada tumeda mulksamise või purinana. Seto vaste *purradaq* ‘puriseda, noristada’ tähistab seevastu tegevust, mida teeb inimene, enamasti ninaga häält tekitades.

Samasse rühma kuulub ka isuri *tödissä*, mille tüüpiliseks subjektiks on *käsi*. Seto lähedased vasted *todistaq* ja *tudistaq* võivad tähendada nii ‘tudisema, värisema’ kui ka ‘podisema, pobisema’. Esimesel juhul on subjektiks muinasjututegelaseks (kõnelev, pobisev) *karuohakas*, teisel juhul *jalad* või *rauad*. Seto keeles on need verbid kasutusel eelkõige rahvalaulukeeles.

Isuri verb *törissä* väljendab *inimese* lorisemist või tühja jutu ajamist. Seto *toristaq* esineb peamiselt rahvalauludes ning võib tähendada torisemist või nurisemist, mille subjektiks on

inimene või näiteks *tuhahunnik*. Teisalt kasutatakse sama verbi ka *sitika* põrisemise kirjeldamiseks.

4.5. Järeldused

Käesoleva töö eesmärk oli uurida isuri ja seto keele **isE*-deskriptiivverbide semantilist ühisosa ning hinnata nende häälikulist ja semantilist kattuvust.

Esimesele uurimisküsimusele, kui paljudel isuri **isE*-deskriptiivverbidel on olemas seto vaste, võib vastata, et enam kui pooltel vaadeldud verbidest leidis seto keeles vähemalt häälikuliselt lähedane vaste. Analüüsitud 110 isuri verbist 45 puhul kattus tüvi seto keelega täielikult ning 17 juhul osaliselt. Seega leidis kokku 62 verbil (56,3%) seto keeles sama või sarnase tüvega vaste, samas kui 48 verbile (43,6%) vastet ei tuvastatud.

Analüüsis ilmnis mitmeid seaduspärasusi tüvede häälikulises vastavuses. Eriti selgelt avaldub varieerumine esimese silbi vokaalides. Kõige märgatavamad erinevused puudutavad *ö*-vokaali sisaldavaid tüvesid. Esimese silbi *ö*-d leidub 14 isuri verbis, millest viiele ei leitud seto vastet. Juhtudel, kus vaste siiski esines, vastab isuri *ö*-le sageli seto *o*, näiteks isuri *ögissä* ja seto *ogistaq* 'ägisema; oigama'. Mõnel juhul võib vastena esineda ka *ü*-vokaal, nagu verbides *örissä* ja *hõrissä*, millele mõlemale on pakutud seto vastet *hüristäq*.

Ees- ja tagavokaalsus varieerub näiteks isuri-seto verbipaaris *hütisse-hUdistaq*, kuigi üldiselt säilitavad verbipaarid enamasti *ü* mõlemas keeles (nt *tümissä-tümistäq*), ning verbipaaris *parišša-päristäq*.

U-vokaaliga verbe on isuris rohkem kui *ü*-ga. Siiski on nendest suur osa, millele vastet seto keeles ei ole üldse. Seto keeles leiduvaid verbe iseloomustab suuresti samasugune *u*-vastavus (nt *vuhissa-vuhistaq*), erandlikena *ü* või *o*, nagu paarides *mudissa-müdistäq* ja *pumissa-pomistaq*.

Vokaali *o* sisaldavate tüvede vasted on seto keeles ka mõnel juhul *õ*-lised, näiteks paaris *krobissa-krobataq/krõbistaq*. Samuti võib isuri 1. silbi *o*-le seto keeles vastata *u*, nagu paaris *komissa-kumistaq*.

Teisele uurimisküsimusele, kas samadel või sarnastel tüvedel on semantiline ühisosa ning kuidas see väljendub, näitavad tulemused selget positiivset vastust. Enamikul juhtudel kaasnes tüvede kattumisega ka tähendusväljade kattumine. Kokku 47 verbipaari puhul kattusid nii tähendus kui ka tüüpilised subjektid ning veel 8 juhul olid tähendused osaliselt sarnased. Eriti tugev seos ilmnis täielikult kattuvate tüvede puhul, millest üle 82,2% olid ka tähenduselt samad. Sarnasus väljendus mitte ainult üldises tähenduses, vaid sageli ka samades kasutuskontekstides. Nii isuri kui seto keeles kirjeldasid deskriptiivverbid kõige sagedamini inimese, looma, esemete või vedelike tekitatud hääli ja liikumisviise. Seega ei piirdu kahe keele sarnasus üksnes vormilise kokkulangemisega, vaid hõlmab sageli ka sarnaseid kollokatsioone ja subjektitüüpe.

Kolmandale uurimisküsimusele, kas isuri ja seto keeles leidub ühiseid **isE*-deskriptiivverbe, mis puuduvad eesti keeles või mille tähendus erineb eesti keelest, võib samuti vastata jaatavalt. Analüüs näitas, et vähemalt mitmetel samatähenduslikel verbidel leidis ühine isuri-seto tüvi, millele eesti kirjakeeles ÕS-i ja EKSS-i põhjal vastet ei tuvastatud, nt *hün-*, *hüt-*, *jär-*, *jür-*, *mär-*, *t's'ir-/t's'ir-*, *t's'ol-/t's'ol-*, *t's'or-/t's'or-*, *t's'är-/t's'är-* ning *(h)un-*. Eesti keeles ühtisid tüved *kir-*, *par-*, *tor-*, *ör*, *ür-*, mille verbide tähendused olid isuri ja seto verbidest erinevad. See viitab sellele, et Peipsist idapool võis eksisteerida keeleline areaal. Esines juhtumeid, kus deskriptiivtüvele on eesti keeles olemas sama häälikulise koosseisuga vaste, kuid selle tähendus ei lange täielikult kokku isuri ja seto kasutusega.

Kokkuvõttes näitab uurimus, et isuri ja seto **isE*-deskriptiivverbidel on häälikuline kattuvus ja semantiline ühisosa olemas. Tulemused osutavad, et deskriptiivne sõnavara on säilitanud mõlemas keeles ühiseid jooni ning peegeldab läänemeresoome keelte varasemat ühist algupära. Samal ajal ilmnevad ka keelesisesed arengud, mis on viinud osa tüvede kadumiseni või tähendusväljade lahknemiseni.

Kokkuvõte

Deskriptiivverbid moodustavad läänemeresoome keeltes produktiivse sõnavarakihi, mille abil väljendatakse eelkõige erinevaid helisid, liikumisviise ja muid meeleliselt tajutavaid nähtusi. Töö eesmärk oli välja selgitada, kui suurel määral leidub isuri **isE*-deskriptiivverbidele vasteid seto keeles, kas samadel või sarnastel tüvedel esineb tähenduslik ühisosa ning kas isuri ja seto keeles leidub ühiseid deskriptiivverbe, mis puuduvad eesti kirjakeeles või mille tähendus erineb eesti keele omast. Saadud tulemuste põhjal sooviti hinnata, kas deskriptiivse sõnavara ühisosa võiks pakkuda täiendavat tuge oletusele, et Peipsi–tagusel alal on kunagi eksisteerinud läänemeresoome keelte kontinuum või vahenduslüli isuri ja lõunaeesti keeleala vahel.

Igale isuri verbile otsiti võimalikke vasteid seto keelest ja analüüsiti nende häälikulist sarnasust, tähenduslikku kattuvust ning kasutuskontekste. Seejuures võrreldi verbide tähendusi, tüüpilisi subjekte ning kollokatsioone. Lisaks kontrolliti ühiste tüvede olemasolu ja tähendusi eesti kirjakeele sõnastikes, et selgitada välja võimalikud erinevused isuri, seto ja eesti keele vahel.

Analüüsi tulemustest selgus, et 62 (56,3%) verbil kattus tüvi kas täielikult või osaliselt. Lisaks leiti, et 47 (42,7%) verbi puhul kattusid omavahel ka tähendus ja tüüpilised subjektid ning 8 (7,2%) verbi puhul esines osaline semantiline sarnasus. Kõige sagedamini kirjeldasid nii isuri kui seto deskriptiivverbid inimese, loomade, esemete või vedelike tekitatud helisid ning liikumisviise. Seega ei piirdu kahe keele sarnasus üksnes tüvelise kokkulangemisega, vaid hõlmab sageli ka ühiseid tähendusvälju, kollokatsioone ja subjektitüüpe.

Analüüs näitas ka seda, et isuri ja seto keeles leidub ühiseid **isE*-deskriptiivverbe, millele eesti kirjakeeles otsest vastet ei leitud või mille tähendus erineb eesti keele omast. Vähemalt kuueteistkümmel isuri-seto samatähenduslikul verbil puudus ÕS-i ja EKSS-i põhjal eesti keelega tähenduslik vaste. Need tulemused viitavad võimalusele, et osa vanemast deskriptiivsest sõnavarast on säilinud just isuri ja seto keeles, kuid eesti kirjakeeles kadunud või teisenenud.

Kokkuvõtvalt näitavad tulemused, et isuri ja seto **isE*-deskriptiivverbide vahel esineb häälikuline ja semantiline kattuvus. Kuigi deskriptiivverbide ühisosa ei võimalda üksinda tõestada Peipsi–taguse läänemeresoome keelte kontiinumi olemasolu, pakuvad tulemused sellele hüpoteesile täiendavat toetust. Edasistes uurimustes oleks võimalik kaasata suurem hulk deskriptiivsõnavara ning võrrelda isuri ja seto materjali ka teiste läänemeresoome keeltega, et täpsemalt hinnata deskriptiivse sõnavara rolli keelte ajalooliste seoste uurimisel.

Kirjandus

- Ariste, Paul 1956: Isuri keelest. Emakeele Seltsi aastaraamat 2. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus, 32–52.
- Ariste, Paul. 1960. Isuri keelenäiteid. Keele ja Kirjanduse Instituudi uurimused 5. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus, 7–68.
- Bakró–Nagy, Marianne, Johanna Laakso & Elena Skribnik (toim). 2022. *The Oxford Guide to the Uralic Languages*. 1. tr. Oxford University Press Oxford. <https://doi.org/10.1093/oso/9780198767664.001.0001>.
- EKSS = „Eesti keele seletav sõnaraamat“. Eesti Keele Instituut. <https://arhiiv.eki.ee/dict/ekss/>.
- EMS = Eesti murrete sõnaraamat. Eesti Keele Instituut. <https://arhiiv.eki.ee/dict/ems/>.
- ETY = Eesti etümoloogiasõnaraamat. Eesti Keele Instituut. <https://arhiiv.eki.ee/dict/ety/index.cgi>.
- Fenno–Ugria. „Isurid“. <https://fennougria.ee/rahvad/isurid/> (vaadatud 13.06.2026).
- Hagu, Paul & Karl Pajusalu. 2021. Seto keele teejuht. (Toim) Nele Reimann, Ilme Hoidmets, Eevi Kambrimäe & Piret Ziugand. Värska: Seto Instituut. https://www.umakultuur.ee/_uploads/materjal/seto_keeles_teejuht.pdf.
- Heinsoo, Heinike & Eva Saar. 2015. *Sound symbolism of expressive verbs in Finnic languages (Estonian, Finnish, Ingrian, Votic)*. Eesti ja soome–ugri keeleteaduse ajakiri. Journal of Estonian and Finno–Ugric Linguistics 6(1). 55–74.
- Heinsoo, Heinike. 2004. *Kulta kulisee ja raha krabiseb*. Deskriptiivverbide tajumisest omas keeles ja võõras keeles. Helena Sulkala & Heli Laanekask (toim), VIRSU II. Suomi ja viro kohdekielinä (Lähivertailuja), kd 15, 129–141. Oulu: Oulun yliopisto.
- Häkkinen, Kaisa. 1990. *Mistä sanat tulevat: Suomalaista etymologiaa* (Tietolipas 117). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Iva, Sulev. 2007. Võru kirjakeele sõnamuutmissüsteem. (Dissertationes philologiae estonicae Universitatis Tartuensis, 20.) Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Jussila, Raimo & R. E. Nirvi. 1986. *Inkeröismurteiden käänteissanasto: R. E. Nirvin Inkeröismurteiden sanakirjan aineistosta* (Lexica Societatis Fenno–Ugricae 18, 2). Helsinki: Suomalais–Ugrilainen Seura [u.a.].
- Kasik, Reet. 2015. Sõnamoodustus (Eesti keele varamu). Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Kiristaja, Arvis. 2024. Etnonüümidest *tšuud* ja *tšuhnaa* tuletatud kohanimed ajaloolisel Petserimaal ning setode päritolu küsimus. Tartu Ülikooli Lõuna–Eesti keele– ja

- kultuuriuuringute keskuse aastaraamat. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus XXIII–XXIV. 64–99.
- Koponen, Eino. 1998. *Eteläviron murteen sanaston alkuperä: Itämerensuomalaista etymologiaa* (Suomalais-Ugrilaisen Seuran toimituksia 230). Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- Laakso, Johanna. 2022. *Finnic. The Oxford Guide to the Uralic Languages*, 240–253. Bakró-Nagy, Marianne; Laakso, Johanna; Skribnik, Elena.
- Laanest, Arvo. 1960. Isuri keele Oredeži murdest. Emakeele Seltsi aastaraamat 6. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus, 179–195.
- Laanest, Arvo. 1975. Sissejuhatus läänemeresoome keeltesse. Eesti NSV Teaduste Akadeemia, Keele ja Kirjanduse Instituut.
- Laanest, Arvo. 1986. Isuri keele ajalooline foneetika ja morfoloogia. Tallinn: Valgus.
- Mäger, Mart. 1959. Onomatopoeetilisest sõnavarast eesti keeles. Keel ja Kirjandus (9). 522–526.
- Nirvi, Ruben Erik. 1971. *Inkeröismurteiden sanakirja*. Suomalais-ugrilainen seura.
- Porkka, Volmari. 1885. *Über den Ingrischen Dialekt: mit Berücksichtigung der übrigen finnisch-germanländischen Dialekte*. Helsingfors.
- Prillop, Külli, Karl Pajusalu, Eva Saar, Sven-Erik Soosaar & Tiit-Rein Viitso. 2020. Eesti keele ajalugu. (Eesti keele varamu, 6.) Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Saar, Eva. 2017. Isuri keele Soikkola murde sõnamuutmissüsteem. (Dissertationes philologiae uralicae Universitatis Tartuensis, 19.) Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Saar, Eva. 2019. Lõuna-eesti ja isuri keele ühisjooni. Tartu Ülikooli Lõuna–Eesti keele- ja kultuuriuuringute keskuse aastaraamat XVII–XVIII. Lõuna–Eesti sõnas ja pildis, 62–73.
- Saar, Eva. 2025. Rannarahvas isurid ajaloo keeristuultes. Madis Arukask (toim.). Soomeugrilased eestlaste pilgu läbi. Tallinn, Argo, 263–283.
- SES = Soome–eesti sõnaraamat. Eesti Keele Instituut. <https://arhiiv.eki.ee/dict/soome/>.
- SES² = Seto–eesti sõnaraamat. Eesti Keele Instituut. <https://arhiiv.eki.ee/dict/seto/>.
- SESS = Seto eripäraste sõnade sõnaraamat. Eesti Keele Instituut. <https://arhiiv.eki.ee/dict/seps/>.
- Toomsalu, Ülo. 1995. Setu verbi grammatika ja sõnastikud (Keele ja Kirjanduse raamatusari 2). Tallinn: Ajakiri „Keel ja Kirjandus“.
- USES = Saar, Eva, Paul Hagu, Inge Käsi, Maeve Leivo, Mari Mets, Hanna Pook & Karl Pajusalu. Seto–eesti sõnaraamat: koostamisel. <https://www.setomaa.ee/seto-eesti-sonaraamat>.

VISK. § 154 Deskriptiivisten sanojen rakenteesta.

<https://scripta.kotus.fi/visk/sisallys.php?p=154>. (Vaadatud 11.05.2026).

VOT = Vadjä keele sõnaraamat. Eesti Keele Instituut.

<https://arhiiv.eki.ee/dict/vadja/index.cgi?Q=soliseda&F=V&C06=et>.

(Vaadatud 15.05.2026).

VMS = Väike murdesõnastik. Eesti Keele Instituut. <https://arhiiv.eki.ee/dict/vms/>.

ÕS = Eesti õigekeelsussõnaraamat. Eesti Keele Instituut. <https://sonaveeb.ee/os>.

Lühendid ja märgendid

eL lõunaeesti keel

eP põhjaeesti keel

is; isS isuri keel; isuri Soikkola murre

krj karjala keel

LMS läänemeresoome

se seto keel

Tvp Tüve vaste puudub

* rekonstruktsioon

Lingvistikaterminite lühendid

ADE adessiiv ehk alalütlev kääne

INF infinitiiv

IPF imperfekt e lihtminevik

COM komitatiiv e kaasaütlev kääne

IND indikatiiv e kindel kõneviis

PL pluural e mitmus

PR preesens e olevik

PRET preteeritum e üldminevik

SG singular e ainsus

SUP supiin

The semantic overlap of **isE*-descriptive verbs in Ingrian and Seto South Estonian. Summary.

Descriptive verbs constitute a productive layer of vocabulary in Finnic languages and are primarily used to express various sounds, manners of movement, and other sensory phenomena. The aim of this bachelor's thesis was to determine to what extent Ingrian **isE*-descriptive verbs have equivalents in Seto South-Estonian, whether identical or similar stems share semantic features and whether Ingrian and Seto possess common descriptive verbs that are absent from Standard Estonian or whose meanings differ from those found in Estonian. Based on the results, the study also sought to assess whether shared descriptive vocabulary could provide additional support for the hypothesis that a Finnic linguistic continuum or intermediary language variety once existed east of Lake Peipus, linking the Ingrian and South Estonian language areas.

The material of the study consisted of 110 Ingrian **isE*-descriptive verbs collected from Ruben Erik Nirvi's dictionary *Inkeröismurteiden sanakirja* (1971). Possible equivalents were sought in Seto, and their phonological similarity, semantic correspondence and usage contexts were analysed. The comparison focused on meanings, typical subjects, and collocations. In addition, the presence and meanings of shared stems were examined in Standard Estonian dictionaries in order to identify possible differences between Ingrian–Seto and Estonian vocabulary.

The analysis revealed that 62 verbs (56.3%) had stems that matched either completely or partially in the two languages. Furthermore, 47 verbs (42.7%) showed complete correspondence in both meaning and typical subjects, while 8 verbs (7.2%) displayed partial semantic similarity. In both Ingrian and Seto, descriptive verbs most frequently referred to sounds and manners of movement associated with humans, animals, objects and liquids. Thus, the similarities between the two languages extend beyond formal resemblance and often include shared semantic fields, collocations and subject types. The analysis also demonstrated that Ingrian and Seto share **isE*-descriptive verbs for which no direct equivalent could be found in Standard Estonian or whose meanings differ from those of Estonian cognates. At least ten semantically equivalent verbs were found to share an Ingrian–Seto stem that is absent from Standard Estonian according to the dictionaries ÕS and EKSS. These findings suggest that part of an older layer of descriptive vocabulary may have been preserved in Ingrian and Seto while disappearing from, or undergoing semantic change in, Standard Estonian. In conclusion, the results indicate a considerable degree of phonological and semantic overlap between Ingrian

and Seto **isE*-descriptive verbs. This, in turn points to a shared Finnic lexical heritage and supports the view that traces of an earlier common linguistic background may have been preserved in the two languages. Although the shared descriptive vocabulary alone cannot prove the existence of a Finnic linguistic continuum east of Lake Peipus, the findings provide additional support for this hypothesis. At the same time, the data reveal language-specific developments that have resulted in the loss of certain stems, the emergence of new ones and semantic divergence. Future research could expand the corpus of descriptive vocabulary and compare Ingrian and Seto data with other Finnic languages in order to further clarify the role of descriptive lexicon in the study of historical linguistic relationships.

Lisa 1. Isuri ja seto deskriptiivverbide tabel

Isuri isE	Tähendus	Subjekt	Isuri näite piirkond	Isuri näite allikas	Tüvi	Tähendusväli	Seto isE	Tähendus	Subjekt	Seto näite allikas
helissä	kajada; kiliseda	mets; tühi tuba; rublad/raha; kellukesed/kellad	Soi, Al–Lau	Nirvi 1971: 55	sama	kattub	helistäq	kumisema; undama; sumisema; helisema	kõrvad, tornikellad	USES
humissa	mühiseda; kumisema; kahiseda	Puud; pea	Soi, Al–Lau	Nirvi 1971: 73	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
hõbissä	häma ajada; joriseda; loriseda eihä hanel u sivollist (= kunnollista) juttoa; — hä hõbäjä.	inimene (ta)	Soi	Nirvi 1971: 84	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
hõdissä	vabiseda; väriseda	maja kõvasti sammudes	Soi	Nirvi 1971: 84	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
hõrissä	jorisema; lorisema? <i>humalikkahad mehed laulat hõrizõd</i>	Mehed	Soi	Nirvi 1971: 85	osaline	kattub	hüristäq	jorisema; mürisema (EKI seto–eesti); ümisema; urisema	inimene; hüljes	USES
hümissä	ümiseda; sumiseda; kumisema ~ hünissä	Inimene; sa	Soi	Nirvi 1971: 76	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
hünissä	omaette vaikselt ümiseda, laulda	Inimene; sa	Soi	Nirvi 1971: 76	sama	kattub	hünistäq	pomisema, ümisema	inimene	USES

hütissä	õõtsuda; vabiseda; kiikuda; nõtkuda	soo	Al–Lau	Nirvi 1971: 75	sama	kattub	hüdistäq, hudistaq	värisema; judisema; võbisema	inimene; sült	USES
irissä	vigiseda; viri seda; halised a; kaevelda (nutt ja pahameel)	laps; inimene	Soi	Nirvi 1971: 94	sama	kattub	iristäq, hiristäq	nurisema; virisema; vinguma	inimene; loom	USES
jädissä	väriseda?	masin (rong); kalatükid kui lõikad?	Soi, Al–Lau	Nirvi 1971: 113	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
järissä	väriseda; kõmiseda	klaasid; sina/inimene (omavahel jageledes); hobused mööda joostes tekitavad	Soi	Nirvi 1971: 115	sama	kattub	järistäq	kõmisema; värisema (EKI s–e); irisema (SESS)	kell; inimene	EKI seto– eesti 2026
jüdissä	kõmiseda; väriseda; tümpeuda; mürtsuda	mets; maa (kui karu kui läheb pakku)	Soi	Nirvi 1971: 112	osaline	osaline	judistaq	värisema	inimene	USES
jümissä	kõmiseda; müriseda; tümiseda	stügid (masinad); äike	Soi	Nirvi 1971: 112	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
jürissä	müriseda; müristada; kõmiseda	Jumal/taevas ; rattad (kiviteel); maa	Soi, Al–Lau, Ore	Nirvi 1971: 113	sama	kattub	jürähüttäq	1. müristama; kärgatama	pikne	USES
kabissa	krabiseda; kabiseda	lehed/leht (põrandal); kuiv kala	Soi	Nirvi 1971: 118	sama	kattub	kabistaq	kabisema	kasukas	USES
kahissa	kahiseda; sahiseda	rukis (tuule käes)	Soi	Nirvi 1971: 121	sama	kattub	kahistaq	kahisema, kohisema	pea; lehed; vesi	USES

kalissa	kõliseda; kliriseda	kelluke	Soi	Nirvi 1971: 127	osaline	kattub	kõlistaq	kõlisema	vanker; vaat	USES
karissa	langeda; pudeneda	õunad (puult); kõõm; õled; rukis	Soi, Al–Lau, Hev	Nirvi 1971: 137	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
kidissä	kihistada; vaikselt naerda; krigiseda; vigiseda	inimene; lapsed; kanapojad	Soi	Nirvi 1971: 164	sama	kattub	kidsistäq	kidisema, vigisema, viiksuma	lumi; rotid, osjad	USES
kihissä	kihiseda; sisiseda; kihada/kubis eda; sagida	inimesed; laps; konnapojad; võilille"karv ad"	Soi	Nirvi 1971: 164	sama	kattub	kihistäq	kihisema käärides; kihama, kubisema (millestki)	vesi; piim; kalad	USES
kilissä	kõliseda; kliriseda; kiliseda	klaasitükid; tinatükid; lambakell	Soi	Nirvi 1971: 165	sama	kattub	kilahtaq; kilahuttaq	kilksatama; kilisema	aisakell, vikat	USES
kirissä	viriseda; nuriseda	laps; inimene	Soi, Al–Lau	Nirvi 1971: 167	sama	kattub	kiristäq, kirradaq	virisema, nurisema	inimene	USES
kobissa	midagi kohmakalt teha; saamatult ja aeglaselt; kobisevat häält tegema	inimene; jääs seelik?	Soi	Nirvi 1971: 179	sama	kattub	kobistaq	tuhmi heli andma; kobisema (vastu rääkima)	saapad; kasukas; inimene	USES
kohissa	kohiseda; mühiseda; ladiseda	mererand; meri	Soi	Nirvi 1971: 182	sama	kattub	kohistaq; kahistaq	1.käärides kihisema; kohisema 2. kahisema, kohisema	1. taigen, vesi; saarepuud 2. pea, kõrvad, lehed	USES
kolissa	koliseda; kolinat teha	rattad (kiviteel); inimene	Soi	Nirvi 1971: 188	sama	kattub	kolistaq	kolinat tegema	rattad; kotid; vanker	EMS 2026

komissa	kumiseda; kareda/kähe da häälega rääkida	tühi potsik; hääl	Soi	Nirvi 1971: 191	osaline	kattub	kumistaq	kumisema; kajama	Laul (hääled); rehealune koodiga töötades	EKI seto– eesti 2026
korissa	norsata; korisevat häält tekitada	inimene magades; kõri; rähnid	Soi	Nirvi 1971: 194	sama	kattub	koristaq, korahtaq	korisema, korisema koraks	kõht, rindkere	USES
krabissa	krabiseda; krõbiseda; rabiseda	hiir; sadu; laps (manitsevalt)	Soi	Nirvi 1971: 204	sama	kattub	krabistaq; rabistaq	krabisema; rabinat tegema	rõivas; kangas; leht puul	EMS 2026
kribissä	nagiseda; krigiseda; kriuksuda	uks	Soi	Nirvi 1971: 206	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
kridissä	krigiseda; ragiseda; pragiseda; kriuksuda	lumi; uks; ree rauad; jalg?	Soi	Nirvi 1971: 206	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
krobissa	krabiseda; krõbiseda; rabiseda	lumi (kõndides), tõuk	Soi	Nirvi 1971: 207	sama	kattub	1. krobataq (uus s–e); 2. krõbistaq	1.krobisema; 2. krõbisema, krabisema	1. vana kasukas; 2. jää, lehed, paber	USES
kudissa	sügeleda; kiheleda	pea; täid	Soi, Al–Lau	Nirvi 1971: 211	sama	erinev	kudistaq	tasa häälitsema; kudrutama	tuvid	EMS 2026
kurissa	koriseda	kõht (vats)	Soi	Nirvi 1971: 222	sama	kattub	kuristaq	kurinal häälitsema, vurisema	kass, kõrvad, vokk	USES
lemissä	lõhnata; haisedä; lehata; lõõmata; leegitseda	riknenud liha; maja leekides	Soi	Nirvi 1971: 260	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
lodissa	lodiseda; lortsuda;	vesi; räästad	Soi, Al–Lau	Nirvi 1971: 271	osaline	osaline	lõdistaq	lõdisema	inimene	EKI seto– eesti 2026

	pladiseda; lõdiseda*									
lovissa	edasi–tagasi rahutult käia; luusida	inimene	Soi, Al–Lau, Hev	Nirvi 1971: 275	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
lõrissa	tühja rääkida; loba ajada	inimene	Soi	Nirvi 1971: 287	osaline	kattub	loristaq	lobisema; latrama	inimene	USES
mudissa	pobiseda; podiseda; omaette vastata	inimene	Soi	Nirvi 1971: 315	osaline	erinev	müdistäq	müdisema, müttama	maa	USES
muhiissa	nohiseda; puhiseda; mugistada; sahiseda; tuhiseda	inimene; lehmad	Soi	Nirvi 1971: 316	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
märiissa	nutta mõirates	laps	Soi	Nirvi 1971: 327	sama	kattub	märistäq, märahäq; märahüttäq	mõrisema, urisema, hullama; jandama; mõiratama	soomättad (rahvalaululi k), inimene	USES
mõgiissa	häälitse ebaselgelt; pahasti	inimene (joobunu)	Soi	Nirvi 1971: 328	osaline	osaline	mõögähtäq, mõögähüttäq	mõögatama	vasikas	USES
mõliissa	mõirata; ammuda; mõliseda; nutta	härq; joobes mehed	Soi	Nirvi 1971: 329	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
mõriissa	mõriseda; põriseda; joriseda; uriseda; mõirata	karu; härq	Soi, Al–Lau	Nirvi 1971: 329	osaline	kattub	müristäq	mürisema, mühisema, mõirgama, mõrisema	härjad, inimene, tuli, vanker tekitab	USES
nirissa	niriseda; nõrguda; joosta	vesi; õlu; inimene	Soi	Nirvi 1971: 341	sama	kattub	niristäq	virisema	inimene	EMS 2026

	aeglaselt; viriseda									
norissa	joosta (vee kohta)	vesi	Soi	Nirvi 1971: 346	sama	kattub	1. noristaq 2. nõristaq	1.norinal magama, norskama, 2. nõrguma, nõrisema	1. inimene 2. vedelik, veri, sõir;	USES
nurissa	krigisema; surisema; valutama? viriseda; nuriseda; haliseda; nuruda	põlved; käsi; lapsed; inimene	Soi, Al–Lau	Nirvi 1971: 350	sama	kattub	nuristaq	nurisema; torisema	tütar	EKI seto– eesti 2026
pamissa	paugutada; valjult rääkida	kuivad turbad; stügid (masin); äike (taevas); inimene	Soi	Nirvi 1971: 381	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
parišša	karjuda; hüüdma; valjult rääkima	inimene	Ore	Nirvi 1971: 386	osaline	kattub	päristäq	kärisema, plärisema; kädistama	lind; inimene; konn; oinas; plekk	USES
pigissä	vigiseda; viiksuda; viriseda	laps	Soi	Nirvi 1971: 406	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
pihissä	ääni on sammund; ku vaa pihajaa ääni – hääl on ära?	inimene ~ hääl	Soi	Nirvi 1971: 406	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
pinissä	iniseda; piniseda;	putukad (sääsed; kärbised)	Soi	Nirvi 1971: 409	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub

	suriseda; põriseda									
polissa	muliseda; lobiseda?	inimene	Soi	Nirvi 1971: 421	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
prägissä	praksuda; pragiseda	kadakas (tules)	Soi	Nirvi 1971: 433	osaline	kattub	pragistaq	pragisema, praksuda	rattad, jää, väravad, lapsed 2. kuivanud oksad	EKI seto– eesti 2026
pulissa	niriseda; nõriseda; suliseda; sulistada	linnud	Soi	Nirvi 1971: 436	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
pumissa	kumiseda	kirikukellad; tühi potska; äike	Soi	Nirvi 1971: 440	osaline	erinev	pomistaq	pomisema	inimene	USES
purissa	kuum kivi puriseb veepõhjas; visiseda	kivi	Soi	Nirvi 1971: 442	sama	osaline	purradaq	purisema, norisema	nina (inimene)	USES
pägissä	karjuda (nagu kits)	kits; loom	Soi	Nirvi 1971: 449	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
pölissä	rääkida ebavajalikus t; lobiseda	inimene	Soi	Nirvi 1971: 709	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
põrissä	rääkida põrisedes; et aru ei saa; torisema; lobisema// sumiseda; põriseda	inimene	Soi	Nirvi 1971: 458	osaline	kattub	poristaq	porisema; torisema; lorama	inimene	EMS 2026
pürissä	poriseda	kärbsed	Soi	Nirvi 1971: 447	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
rehissä	leegitseda; loidelda; lõõmata	kuivad puud	Soi	Nirvi 1971: 471	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub

rudissa	ragiseda; nagiseda; praksuda?	puuvill; riided	Soi, Al–Lau	Nirvi 1971: 490	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
rädissä	praksuda; ragiseda	miski metsas ? inimene	Soi	Nirvi 1971: 495	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
rähissä	kärada; lärmata; mür ada; möllata	inimene	Soi	Nirvi 1971: 496	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
sirissä	siriseda; siristada	väike lind (tiivad)	Soi	Nirvi 1971: 528	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
sohissa	sosistada	inimene	Soi	Nirvi 1971: 536	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
suhissa	sahiseda; kahiseda; suhiseda; kohiseda	lepik (lamba kõndides); jõesilm (kala)	Soi	Nirvi 1971: 547	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
sumissa	kärada; lärmata; mü hiseda; sahiseda	inimene; lehed; pada kohiseb	Soi, Al–Lau	Nirvi 1971: 550	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
šahissa	kohiseda; sahiseda	mererand; meri	Al–Lau	Nirvi 1971: 500	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
šarissa	kahiseda; sahiseda	lehed; asjad kuuma käes	Al–Lau	Nirvi 1971: 507	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
šolissa	soliseda; suliseda	vesi	Al–Lau	Nirvi 1971: 537	sama	kattub	solistaq	solisema	vesi	USES
tilissä	kõliseda; kiliseda; tiliseda	kelluke (kaelas)	Soi	Nirvi 1971: 585	sama	kattub	tilistäq	helisema, kõlisema	kell (tiliseb); sõed (kõlisevad)	USES
tirissä	niriseda; nõrguda; tilkuda; suliseda	õlu; vesi (jökke)	Soi	Nirvi 1971: 586	sama	erinev	tiristäq	1.klirisema, 2.kõlisema; 3.plagisema	1–2. alasi, klaas, kell 3. hambad, aknad	USES
tolissa	soriseda; suliseda vms	vesi	Soi	Nirvi 1971: 591	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub

torissa	kõvasti sadades robisevat, põrisevat häält tekitada; riielda*	aken (vihma tõttu); inimene*	Soi, Ore	Nirvi 1971: 592	sama	kattub	toristaq	1. torisema, porisema; 2.põrisema	1. tuhahunnik (rahvalaul), pulmaisa 2.sitikas, seinatoed (rahvalaul)	USES
tralissa	kahe raudtraadi puutumisel tekkiv heli	traadid	Soi	Nirvi 1971: 596	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
trolissa	kumisev madalam heli; tumedam kui tilissä	pudelid; nelinurkne lehmakell	Soi	Nirvi 1971: 598	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
trälissä	kõliseda; kiliseda; tiliseda	kellad; rahad	Soi	Nirvi 1971: 598	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
t's'ahissa	kahiseda; sahiseda	heinad; siidriided; lehed	Soi, Al-Lau	Nirvi 1971: 599	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
t's'ihissä	susiseda; sisiseda	kuumad kivid vees; aur; madu	Soi	Nirvi 1971: 600	sama	erinev	1. t's'ihitāq 2. t's'ihataq	1. parastama 2. aevastama	inimene, elusolend	USES
t's'irissä	siriseda; siristada =virissä Soi	lind	Al-Lau	Nirvi 1971: 601	sama	kattub	t's'iristäq	1. sirisema, sirinal voolama; 2. siristama	1. kusi, vedelik, vesi; 2.linnud	USES
t's'olissa	soliseda; suliseda	räästad (vesi räästast)	Soi, Al-Lau	Nirvi 1971: 602	sama	kattub	t's'olistaq	solisema, sulisema	vesi (räästast)	USES
t's'orissa	soriseda; vuliseda	vesi	Soi	Nirvi 1971: 602	sama	kattub	t's'oristaq	sorisema	vesi	USES
t's'uhissa	kohiseda; tuhiseda	mets	Soi	Nirvi 1971: 602	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub

t's'umissa	sosistada	inimene	Al–Lau	Nirvi 1971: 603	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
t's'ähissä	vihahoos (sihiseda; sisiseda; susistada)	inimene?	Soi	Nirvi 1971: 603	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
t's'ärissä	säriseda	kalad pannil; teekann	Soi	Nirvi 1971: 603	sama	kattub	t's'äristäq	särisema	toit pannil; tuli säriseb; kadakas säriseb põledes	USES
tumissa	tümiseda	maa (kui karu jookseb)	Soi	Nirvi 1971: 608	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
tärissä	väriseda; võbiseda; judiseda; täriseda	maja; plekk(katus)	Soi, Al–Lau	Nirvi 1971: 617	sama	osaline	tärähtäq	tärisevat häält tekitama, käega löömisel tekkiv heli	nahk täriseb?	USES
tödissä	tudisema	käsi	Soi	Nirvi 1971: 618	osaline	osaline	todistaq, tudistaq	1. podisema, pobisema; 2. tudisema, värisema	1. karuohakas (muinasjutt) 2. jalad; rauad (muinasjutt)	USES
töriissä	loriseda; tühja juttu ajada	inimene	Soi	Nirvi 1971: 618	osaline	osaline	toristaq	torisema, põrisema	1. tuhahunnik (rahvalaul), pulmaisa 2.sitikas, seinatoed (rahvalaul)	USES
tümissä	tümiseda; müdiseda; müriseda; taguda	inimene saab põhjustada; sein	Soi	Nirvi 1971: 614	sama	kattub	tümistäq	tümisema	küla, suurtükid	USES

ulissa	nutmise hää; ulguda; vinguda	inimene	Soi	Nirvi 1971: 622	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
unissa	ümiseda; joriseda; ümiseb laulda	inimene	Soi	Nirvi 1971: 624	sama	kattub	hunistaq	undama, inisema, sumisema	inimene; rattad	USES
urissa	nurruda, suriseda, nuriseda (valittaen marista)	kass, inimene (nuriseda)	Soi, Al–Lau	Nirvi 1971: 625	sama	kattub	huristaq	1.sumisema, ümisema, pomisema; 2.vurisema; 3.urisema	1. mesilased, inimene; 2. vokk, öökull 3.loomad	EKI seto– eesti 2026
vavissa	vabiseda	külmast (inimene nt)	Soi	Nirvi 1971: 647	sama	kattub	vabistaq	vabisema; võbisema; värisema	maa; vakad; inimene	USES
vigissä	vigiseda; viiksuda; piiksuda	hiir	Soi, Al–Lau	Nirvi 1971: 664	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
vilissä	vigiseda; viiksuda; piiksuda	hiir	Al–Lau	Nirvi 1971: 666	sama	erinev	vilistäq	vilisema	tuul, hooned	USES
virissä	kiiresti liikuma vibreerides, kriuksuma, "miä lazen kivev v:zömmä jääda mööd"	kivid?	Soi	Nirvi 1971: 669	sama	erinev	viristäq	virisema, nurisema	inimene	USES
volissa	(tühja) lobiseda; loriseda	inimene	Soi	Nirvi 1971: 678	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
vuhissa	vuhiseda, mühiseda, vihiseda; müriseda	tuul; puud; mets; putukad; masin	Soi	Nirvi 1971: 681	sama	kattub	vuhistaq	vuhisema; vuhinat tekitama; vuhinal liikuma*	kirves; tuli; inimesed*	USES
vulissa	vedelikust: joosta kõvasti	vesi, õlu, jook	Soi	Nirvi 1971: 681	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub

	kohisedes (eesti keeles pigem pehmemalt ja aeglaselt)									
vumissa	mühiseda, humiseda, sahiseda	kõrvad; tuul	Al–Lau	Nirvi 1971: 681	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
vunissa	kohiseda, mühada, sahiseda	pliit; tehas; mesilaspesa; masinad	Soi	Nirvi 1971: 681	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
 vurissa	vuriseda; suriseda; koriseda	lennuk; auto; kõht	Soi	Nirvi 1971: 681	sama	osaline	vurrin, voristaq (VMS)	vurin, vurisema (VMS)	puudub	USES
värissä	väriseda; vabiseda	inimene; käsi; maa; hobune	Soi, Al–Lau	Nirvi 1971: 685	sama	kattub	väristäq	värisema	inimene; jalad; maa; hoone	USES
ögissä	ägisema; rögisema; korisema??	joobunu; inimene	Soi	Nirvi 1971: 699	osaline	kattub	ogistaq	oigama; ägisema	inimene	USES
ölissä	lärmata; lõuata; ammuda	tüdruk	Soi	Nirvi 1971: 700	puudub	puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	tüve vaste puudub	Puudub
örissä	uriseda; õriseda; toriseda	lehmad (magades); joobunu	Soi	Nirvi 1971: 700	osaline	kattub	hüristäq	jorisema; mürisema (EKI seto– eesti); ümisema; urisema	inimene; hüljes	USES
ürissä	uriseda; iniseda; õriseda	koer; lehm	Soi	Nirvi 1971: 694	sama	kattub	hüristäq	ümisema; urisema	hüljes; inimene	USES

Lisa 2. Subjektide semantilised põhitüübid

Tüvi	Isuri subjektid				Seto subjektid			
hel–	koht loodus	koht ruum	ese		kehaosa	ese		
hum–	taim	kehaosa			tvp	tvp	tvp	
hõb–	elus inimene				tvp	tvp	tvp	
hõd–	koht hoone				tvp	tvp	tvp	
hõr–	elus inimene				elus inimene	elus loom		
hüm–	elus inimene				tvp	tvp	tvp	
hün–	elus inimene				elus inimene			
hüt–	koht loodus				elus inimene	toit		
iri–	elus inimene				elus inimene	elus loom		
jäd–	ese sõiduk	toit			tvp	tvp	tvp	
jär–	ese	elus inimene	koht maa		ese	elus inimene		
jüd–	koht loodus	koht maa			elus inimene			
jüm–	nähtus ilm	ese sõiduk			tvp	tvp	tvp	
jür–	koht loodus	koht maa	ese sõiduk		nähtus ilm			
kab–	toit	taim	ese		ese riie			
kah–	taim				kehaosa	taim	vedelik	
kal–	ese				ese sõiduk	ese		
kar–	taim	toit	nahk		tvp	tvp	tvp	
kid–	elus inimene	elus loom			nähtus ilm	elus loom	taim	
kih–	elus inimene	elus loom	taim		vedelik	elus loom		
kil–	ese	fragm.			ese			

kir–	elus inimene				elus inimene			
kob–	elus inimene	ese riie			ese riie	elus inimene		
koh–	koht loodus	vedelik			taim	vedelik	toit	kehaosa
kol–	elus inimene	ese sõiduk			ese sõiduk	ese		
kom–	ese	hää			hää	koht ruum		
kor–	elus inimene	elus loom	kehaosa		kehaosa			
kra–	elus loom	nähtus ilm	elus inimene		ese riie	taim		
kri–	ese				tv	tv	tv	
kri–	nähtus ilm	ese	kehaosa		tv	tv	tv	
kro–	nähtus ilm	elus loom			ese	nähtus ilm	taim	
kud–	kehaosa	elus loom			elus loom			
kur–	kehaosa				elus loom	kehaosa	ese	
lem–	toit	koht hoone			tv	tv	tv	
lod–	vedelik	ese			elus inimene			
lov–	elus inimene				tv	tv	tv	
lör–	elus inimene				elus inimene			
mud–	elus inimene				koht maa			
muh–	elus inimene	elus loom			tv	tv	tv	
mär–	elus inimene				koht loodus	elus inimene		
mög–	elus inimene				elus loom			
möl–	elus loom	elus inimene			tv	tv	tv	
mör–	elus loom				elus loom	elus inimene	nähtus tuli	

nir–	vedelik	elus inimene			elus inimene			
nor–	vedelik				vedelik	toit	elus inimene	
nur–	kehaosa	elus inimene			elus inimene			
pam–	ese loodus	ese sõiduk	elus inimene	nähtus ilm	tvp	tvp	tvp	
par–	elus inimene				elus inimene	elus loom	ese	
pig–	elus inimene				tvp	tvp	tvp	
pih–	hää				tvp	tvp	tvp	
pin–	elus loom				tvp	tvp	tvp	
pol–	elus inimene				tvp	tvp	tvp	
prä–	taim				taim	elus inimene		
pul–	elus loom				tvp	tvp	tvp	
pum–	ese	nähtus ilm			elus inimene			
pur–	ese loodus				kehaosa			
päg–	elus loom				tvp	tvp	tvp	
pöl–	elus inimene				tvp	tvp	tvp	
pör–	elus inimene				elus inimene			
pür–	elus loom				tvp	tvp	tvp	
reh–	taim				tvp	tvp	tvp	
rud–	ese riie				tvp	tvp	tvp	
räd–	elus inimene				tvp	tvp	tvp	
räh–	elus inimene				tvp	tvp	tvp	
sir–	elus loom				tvp	tvp	tvp	
soh–	elus inimene				tvp	tvp	tvp	

suh–	koht maa	elus loom			tv	tv	tv	
sum–	elus inimene	ese	taim		tv	tv	tv	
šah–	koht loodus	vedelik			tv	tv	tv	
šar–	ese	taim			tv	tv	tv	
šol–	vedelik				vedelik			
til–	ese				ese	fragm.		
tir–	vedelik				kehaosa	ese	elus inimene	
tol–	vedelik				tv	tv	tv	
tor–	ese	elus inimene			elus loom	elus inimene	ese	
tra–	ese				tv	tv	tv	
tro–	ese				tv	tv	tv	
trä–	ese				tv	tv	tv	
tša–	taim	ese riie			tv	tv	tv	
t's'ih–	fragm.	elus loom	nähtus aur		elus inimene			
t's'ir–	elus loom				vedelik	elus loom		
t's'ol–	vedelik				vedelik			
t's'or–	vedelik				vedelik			
t's'u–	koht loodus				tv	tv	tv	
t's'u–	elus inimene				tv	tv	tv	
t's'ä–	elus inimene				tv	tv	tv	
t's'ä–	toit	ese			toit	nähtus ituli	taim	
tum–	koht maa				tv	tv	tv	
tär–	koht hoone	ese			ebamäärane			

töd–	kehaosa				taim	kehaosa	ese	
tör–	elus inimene				elus loom	elus inimene	ese	
tüm–	koht hoone				koht küla	ese		
uli–	elus inimene				tv	tv	tv	
uni–	elus inimene				elus inimene	ese sõiduk		
uri–	elus loom	elus inimene			elus inimene	elus loom	ese	
vav–	elus inimene				koht maa	ese	elus inimene	
vig–	elus loom				tv	tv	tv	
vil–	elus loom				nähtus ilm	koht hoone		
vir–	fragm.				inimene			
vol–	elus inimene				tv	tv	tv	
vuh–	elus loom	koht loodus	nähtus ilm	ese sõiduk	ese	nähtus tuli	elus inimene	
vul–	vedelik				tv	tv	tv	
vum–	kehaosa	nähtus ilm			tv	tv	tv	
vun–	ese	koht hoone	ese sõiduk	ese loodus	tv	tv	tv	
vur–	ese sõiduk	kehaosa			tv	tv	tv	
vär–	elus inimene	kehaosa	koht maa	elus loom	elus inimene	kehaosa	koht maa	koht hoone
ögi–	elus inimene				elus inimene			
öli–	elus inimene				tv	tv	tv	
öri–	elus loom	elus inimene			tv	tv	tv	
üri–	elus loom				elus loom	elus inimene		

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Helena Brit Rosenberg,

1) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Isuri ja seto *isE-deskriptiivverbide semantiline ühisosa“, mille juhendaja on Eva Saar, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

2) annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

3) olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;

4) kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Helena Brit Rosenberg

17.06.2023